

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Veronika Vaňková

Postižení společného jmění manželů v exekuci

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Postižení společného jmění manželů v exekuci vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 26. června 2017

.....
Veronika Vaňková

Děkuji tímto vedoucí mé diplomové práce paní JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za trpělivost, odborné vedení, cenné rady a připomínky, kterými mi pomohla k vypracování této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Exekuce a společné jmění manželů	10
1.1 Modifikace SJM účinná vůči věřiteli a procesní zohlednění	12
2 Účastenství manžela povinného v exekuci	14
2.1 Úprava účastenství manžela povinného před novelou č. 139/2015	15
2.2 Platná a účinná úprava účastenství manžela povinného	15
2.3 Okamžik vzniku účastenství manžela povinného	16
3 Způsoby provedení exekuce	18
3.1 Uspokojování dluhů ze společného jmění manželů	19
3.1.1 Dluhy, které je možné uspokojit z celého rozsahu SJM	21
3.1.2 Dluhy uspokojitelné z „vypořádacího podílu“	22
3.2 Postižení majetkových hodnot manžela povinného	26
3.2.1 Příkazání pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu	27
4 Obrana manžela povinného	31
4.1 Odvolání	31
4.2 Návrh na odklad exekuce	32
4.3 Návrh na zastavení exekuce	33
4.3.1 Obrana manžela v případě postihování jeho výlučného majetku	34
4.3.2 Ochrana vypořádacího podílu	35
4.4 Obrana třetích osob v porovnání s obranou manžela povinného	37
Závěr	39
Bibliografie	45
Shrnutí	50
Summary	50
Klíčová slova	51
Key words	51

Seznam použitých zkratek

ObčZ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OZ 1964 zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Z údajů České národní banky vyplývá, že v České republice stále roste zadluženost domácností¹ a život na dluh se stává běžnou součástí života dnešní doby. S následným řádným nesplácením závazků souvisí to, že se i exekuce stávají stále více a více součástí běžného života mnoha lidí a velké části rodin, ačkoli ze statistik Ministerstva spravedlnosti je patrné, že počet nařízených exekucí se od roku 2014 postupně snižuje. Za rok 2016 bylo nařízeno 679 804 exekucí,² přičemž za rok 2015 jich bylo nařízeno 782 060,³ i tak ale toto číslo považuji za vysoké a alarmující. S neschopností lidí plnit své závazky dále souvisí problematika insolvenčních řízení a tzv. osobního bankrotu, přičemž zde je trend na rozdíl od počtu nařízených exekucí opačný, za rok 2015⁴ bylo podáno na 14 500 návrhů⁵ na zahájení insolvenčního řízení, což je o zhruba 1 500 návrhů více než v předchozím roce.⁶

Téma exekucí je společností téma diskutované a obecně vnímané jako negativní věc, prostřednictvím které dochází k různým nespravedlnostem (např. postižení majetku patřícího třetí osobě), přičemž toto vychází zejména z nedostatku informací, ale i z informací poskytovaných médií, které jsou zkreslené a částečné. K problémům a zmatenosti úpravy pro běžné občany přispívá i dvojkolejnost úpravy, kdy zde máme soudní výkon rozhodnutí a exekuční řízení. Některé exekuční tituly lze vymáhat pouze prvním, jiné zase pouze druhým způsobem, stejně tak něčeho lze dosáhnout pouze soudním výkonem (např. výkon rozhodnutí o péči o dítě), něčeho pouze v rámci exekučního řízení (např. jen exekutor může provést exekuci pozastavením řídicího oprávnění při vymáhání pohledávky na výživném pro nezletilého). K dobré orientaci v úpravě exekucí v neposlední řadě nepřispívají ani velmi časté novely.

S rozšířeností nesplácení pohledávek, respektive jejich vymáháním, a existencí manželství, jakožto základního svazku muže a ženy, na základě kterého vzniká i zvláštní majetkové společenství, souvisí problematika postižení společného jmění manželů (dále také jen SJM) v exekučním řízení, respektive v rámci výkonu rozhodnutí. Výlučný dluh jen jednoho z manželů

¹Česká národní banka. *Hlavní ukazatele* [online]. cnb.cz [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY.PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS>.

² Ministerstvo spravedlnosti. *Přehled o vyřizování agendy EXE - nařízení exekuce u OS* [online]. justice.cz [cit. 11. března 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>>.

³ Ministerstvo spravedlnosti. *Přehled o vyřizování agendy EXE - nařízení exekuce u OS* [online]. justice.cz [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>>.

⁴ Data za rok 2016 nejsou stále dostupná.

⁵ Ministerstvo spravedlnosti. *Statistický list pro insolvenční řízení – přehled o průběhu insolvenčního řízení 2015* [online]. justice.cz, 6. března 2016 [cit. 20. června 2017]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavvy&sloupec=obsah_dokument_u_html&where=id_dokumentu=1042330&typSloupcu=html&fileName=null>.

⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Statistický list pro insolvenční řízení – přehled o průběhu insolvenčního řízení 2014* [online]. justice.cz, 29. dubna 2015 [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavvy&sloupec=obsah_dokument_u_html&where=id_dokumentu=916303&typSloupcu=html&fileName=null>.

lze, podle zákonné úpravy, uspokojit ze SJM, což se může na první pohled jevit jako nespravedlivé zasahování do majetku i druhého manžela, který třeba vůbec nemusí být zadlužen, nebo minimálně s tímto dluhem nemá nic společného, ale jak bude rozebráno níže, jedná se o ustanovení potřebná, logická, a navíc nejde o žádnou převratnou novinku, jelikož obdobné ustanovení obsahoval již zákon o právu rodinném z roku 1949.⁷

Ve své diplomové práci se zaměřím právě na otázku, z čeho lze uspokojit dluh osob v manželském svazku, respektive, kdy jsou dluhy společné a které dluhy lze uspokojit ze společného jmění manželů, a hlavně na možnost obrany druhého, nezadluženého manžela.

Právě tato problematika prošla v poslední době poměrně bohatým vývojem. Celé exekuce byly samozřejmě novelizovány zejména v souvislosti se změnami, které zavedl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Poslední novela týkající se problematiky rozebírané v této práci byla provedena zákonem č. 139/2015 Sb. (dále také jen novela č. 139/2015), která nabyla účinnosti dne 1. července 2015, a kterou byl novelizován zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a také zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), a jejímž cílem bylo zvýšit ochranu nezadluženého manžela. Právě tato ochrana nezadluženého manžela je značně problematická, diskutovaná a kritizovaná. Ve společnosti, jak je patrné z častých novel těchto ustanovení, nepanuje shoda nad ideální a správnou úpravou a zákonodárce se jí stále snaží nalézt. Úprava je problematická i proto, že zákonodárce musí vyvažovat ochranu nezadluženého manžela, a to i v souvislosti s možnou modifikací SJM, zohledňovat možnosti soudu, v první fázi zjišťovat informace o tom, v jakém rozsahu může být SJM postiženo a míru, v jaké je spravedlivé blokovat v první fázi majetek nedlužného manžela, a v neposlední řadě i míru, v jaké lze požadovat procesní aktivitu po oprávněném a v jaké ji lze žádat po nedlužném manželovi.⁸

Téma tedy bylo zvoleno s ohledem na aktuálnost a diskutovanost dané problematiky. Přesto, že lze toto téma považovat za problematické a aktuální, není mu věnována dostatečná pozornost a mnohdy nacházíme v odborných publikacích pouze obecný rozbor, opis zákona a případnou kritiku, ale návrhy řešení už chybí.

Ve své práci rozeberu právní úpravu a budu se snažit nalézt řešení, možnosti postihu SJM v exekuci, které by vyvažovalo výše zmíněné aspekty, a které by bylo v souladu s právním řádem jako celkem.

⁷ Ustanovení § 24 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů

⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 38.

Pokud jde o obsah práce, tak se nejprve krátce zaměřím na vymezení pojmu exekuce, dvojkolejnost právní úpravy, obecnému vymezení věcí, které byly předmětem novely č. 139/2015 a vymezení modifikací SJM, ať už smluvních či zákonných, které jsou účinné vůči věřiteli a procesními důsledky tohoto.

V další kapitole se zaměřím na úpravu účastenství manžela povinného v exekuci, které je stěžejní pro pochopení dané problematiky, a od kterého se odvíjí dále rozebíraná problematika obrany tohoto manžela. Pro lepší demonstraci problému se nejprve zaměřím na zákonnou úpravu před novelou a poté se již budu věnovat platné a účinné právní úpravě.

Dále bude následovat kapitola týkající se možných způsobů provedení exekuce, v rámci které se nejprve zaměřím na možnost uspokojovat dluhy ze SJM, kdy rozeberu, které dluhy lze uspokojit ze SJM jako celku, a které dluhy lze uspokojit jen z tzv. vypořádacího podílu povinného na SJM. Také se zde budu věnovat možnosti postihu majetkových hodnot manžela povinného, jaké hodnoty lze postihnout a za jakých podmínek.

V poslední kapitole se budu věnovat problematice obrany druhého, nezadluženého, manžela při postihování věci v jeho výlučném vlastnictví nebo v SJM, kdy lze dluh uspokojit pouze z tzv. vypořádacího podílu povinného na SJM, ale je postižena větší část, než kolik by tvořil tento vypořádací podíl. Rozeberu všechny prostředky obrany, které manžel má, největší pozornost budu věnovat návrhu na zastavení řízení, který je tím nejúčinnějším prostředkem, kterým manžel povinného disponuje a kterým je nedůvodně zvýhodněn oproti třetím osobám, které mohou podat pouze excindační žalobu. Podkapitola bude rozdělena podle toho, zda jde o obranu při postihování výlučného majetku manžela povinného, nebo zda jde o obranu vypořádacího podílu. V souvislosti se zvýhodněním manžela oproti třetím osobám zasaženým exekucí se v této kapitole budu v krátkosti věnovat i obraně třetích osob v porovnání s obranou manžela povinného a pokusím se toto nerovné postavení rozebrat a porovnat.

K metodologii práce lze dodat, že vzhledem k vědnímu oboru je vedoucí metodou výklad právních norem. Nástrojem jejich interpretace je v první řadě jazykový výklad, pomocí kterého se přiblížíme významu normativního ustanovení. Další používanou metodou výkladu je subjektivně historický výklad, pomocí kterého budu zjišťovat úmysl zákonodárce chtěný danou normou, který lze zjistit zejména z důvodových zpráv. K vyřešení problému bude použit objektivně teleologický výklad, který hledá smysl a účel daného ustanovení, protože není možné dovolávat se textu právního předpisu proti jeho smyslu, a v neposlední řadě bude použit i výklad systematický, v rámci

kterého bude argumentováno argumenty právní logiky a zohledňována vzájemná souvislost slov zákona. Práce celkově směřuje k recentnímu objektivnímu výkladovému cíli.⁹

Cílem této práce je zhodnocení platné a účinné právní úpravy týkající se možnosti postižení SJM v exekuci a obrany manžela povinného, a dále rozebrání nedůvodného nerovného postavení manžela a třetí osoby, jejíž majetek byl exekucí postižen. V rámci práce budou navrhovány změny právní úpravy do budoucna.

⁹ Cenným zdrojem poznatků k metodologii výzkumu mi byla publikace doc. Melzera, blíže viz MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011, 276 s.

1 Exekuce a společné jmění manželů

Fiala v právnickém slovníku definuje exekuci jako nucenou realizaci plnění, prováděnou oprávněnými orgány za předpokladu, že není subjektivní právo přiznané vykonatelným rozhodnutím plněno dobrovolně.¹⁰

Český právní řád dává od 1. května 2001 věřiteli dvojí možnost, jak se domoci splnění závazku, a to prostřednictvím exekuce vedené soudním exekutorem dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen EŘ), nebo prostřednictvím výkonu rozhodnutí vedeného příslušným okresním soudem podle části šesté zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen OSŘ). Důvodem zavedení institutu soudního exekutora bylo zvýšení efektivity vymáhání pohledávek, s ohledem na zoufalé statistiky z 90. let, kdy se účastníkům navzdory vykonatelným soudním rozsudkům nedařilo domoci výkonu rozhodnutí. Exekuce dle EŘ měly přispět k rychlejší a efektivnější ochraně oprávněného.¹¹

Co se týče vztahu těchto dvou právních předpisů je OSŘ subsidiárním předpisem k EŘ, což je upraveno v § 52 odst. 1 EŘ. Úprava v obou zákonech je téměř totožná a je pouze na oprávněném, kterou cestu si zvolí. Jedinou výjimkou je výkon rozhodnutí o péči o nezletilé dítě, tu lze, s výjimkou výživného, provést pouze výkonem rozhodnutí dle OSŘ, naproti tomu pouze exekutorskou exekucí lze od roku 2013 povést výkon titulů, které lze vykonat ve správním a daňovém řízení.¹² Způsoby výkonu rozhodnutí jsou v obou předpisech totožné s jedinou výjimkou, dle EŘ je exekutor při vymáhání nedoplatku výživného pro nezletilé dítě oprávněn pozastavit řídičské oprávnění. Takovéto ustanovení OSŘ nezná a vzhledem k tomu, že lze uplatňovat subsidiaritu vždy jen jedním směrem, nelze při výkonu rozhodnutí aplikovat EŘ a použít v rámci výkonu rozhodnutí tento způsob provedení exekuce.¹³

Má práce se zabývá exekucí ve vztahu ke společnému jmění manželů, přičemž ustanovení upravující postih SJM a majetku manžela povinného byla výrazně dotčena novelou, provedenou zákonem č. 139/2015 Sb. (dále také jen novel č. 139/2015), která nabyla účinnosti dne 1. července 2015, byl novelizován zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a také zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon). Hlavním záměrem této novely je podle důvodové zprávy „*zvýšení ochrany*

¹⁰ FIALA, Josef. In HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 228.

¹¹ ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 6.

¹² SMOLÍK, Petr. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges, 2015, s. 22.

¹³ Tamtéž.

*nezadluženého manžela při exekuci a odstranění komplikací, které se objevovaly při interpretaci a aplikační praxi dosavadní právní úpravy.*¹⁴

Výše zmíněnou novelou bylo do OSŘ vloženo zcela nové ustanovení, ustanovení § 262b, v návaznosti na to byl novelizován exekuční řád a opět bylo upraveno účastenství manžela v exekučním řízení. Ustanovením § 262b OSŘ byl manželovi povinnému dán jako jediná možnost ochrany návrh na zastavení řízení. Před účinností této změny měl manžel povinného, pokud šlo o jeho výlučný majetek, nebo o majetek patřící do společného jmění manželů a byla postihována větší část, než mohla být, případně tento majetek nemohl být postihován vůbec, jako prostředek své ochrany excindační žalobu, respektive excindační žalobu a návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Podle nové úpravy má manžel povinného oprávnění k podání návrhu na zastavení řízení, respektive jeho části, v obou výše uvedených případech. S touto změnou souvisí i změna úpravy účastenství manžela povinného v exekučním řízení, neboť nově je v ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ. (stejně tak v ustanovení § 36 odst. 2 EŘ) řečeno, že manžel povinného je účastníkem řízení nejen, pokud je exekucí postihován majetek patřící do společného jmění manželů, ale i tehdy, pokud je postihován jeho výlučný majetek.

Dále bylo novelizováno znění ustanovení § 262a OSŘ a obdobně ustanovení § 42 EŘ, kterým byla soudu (exekutorovi) uložena povinnost přihlížet před nařízením výkonu (vydáním exekučního příkazu) k tomu, zda byl rozsah SJM soudně nebo smluvně upraven, přičemž je třeba, aby tato smluvní úprava byla evidována v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, který vede notářská komora (dále také jen Seznam listin).¹⁵ Seznam listin byl původně zaveden výhradně pro potřeby soudu v řízení o pozůstalosti,¹⁶ další uplatnění, právě v souvislosti s výše uvedenou povinností a ochranou nedlužného manžela se objevily až postupem času. V tomto Seznamu listin jsou, dle ustanovení § 35j odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také jen not. ř.), evidovány notářské zápisy o smlouvách manželů nebo snoubenců o manželském majetkovém režimu odlišném od zákonného režimu, o dohodách manželů o změně smlouveného režimu a o smlouvách manželů o změně manželského majetkového režimu založeného rozhodnutím soudu a také rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil nebo obnovil SJM nebo zúžil jeho stávající rozsah, případně změnil manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu, nebo smlouvený manželský majetkový režim. Dříve platila zásada, že při nařízení exekuce nedochází ke zkoumání rozsahu SJM z hlediska jeho možné modifikace a to

¹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 27. března 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=337>>.

¹⁵ Notářská komora České republiky. *Rejstřík Seznamu listin o manželském majetkovém režimu* [online]. nkcr.cz [cit. 20. března 2017]. Dostupné na <<https://rejstrik.nkcr.cz/>>.

¹⁶ NEPRAŠOVÁ, Lucie. Společné jmění manželů a jeho postih v rámci exekuce. *Komorní listy*, 2014, roč. 6, č. 3, s. 19.

v zájmu efektivy exekuce, neboť opačný postup by znamenal provádění dokazování ještě před nařízením exekuce a mohlo by dojít ke zmaření účelu exekuce.¹⁷ Toto dokazování se ale s ohledem na zavedení veřejného rejstříku listin o modifikaci SJM zjednodušilo a základem je, že pokud manželé chtějí mít jistotu, že jejich modifikace bude účinná i vůči budoucím věřitelům, měli by si ujednat, že ji zaevidují v Seznamu listin.

1.1 Modifikace SJM účinná vůči věřiteli a procesní zohlednění

Manželé si mohou smluvně upravit rozsah SJM odlišně od zákonného režimu, a to zejména s ohledem na jeho rozsah, obsah, dobu vzniku, jednotlivých věcí i jejich souborů, ohledně stávajícího i budoucího jmění. Omezení smluvní úpravy obsahuje ustanovení § 718 a 719 ObčZ, kdy jsou manželé limitováni kromě jiného i s ohledem na práva třetích osob, jejichž práv se smlouva nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout, pokud k tomu tato třetí osoba nedá souhlas. Bez něho je ujednání manželů vůči ní neúčinné. Modifikace se nemůže, jak uvádí Melzer a Tégl,¹⁸ dotknout práv třetích osob, ale ke zkrácení práva třetí osoby naopak dojít může, v tomto případě je věřiteli totiž poskytována ochrana v ustanovení § 737, kdy již musí být aktivní a dovolávat se neúčinnosti. Toto judikoval i Nejvyšší soud ve svém rozsudku: *Doboda o vypořádání společného jmění manželů se ve smyslu ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. dotýká práva věřitele tehdy, jestliže vede ke zmenšení majetku dlužníka a jestliže v jejím důsledku věřitel nemůže dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku dlužníka, ačkoli nebýt takové dohody by se z majetku dlužníka uspokojil.*¹⁹ Modifikace se ale, ve výše uvedeném smyslu nedotkne práv věřitele, pokud lze jeho pohledávku uspokojit z výhradního majetku dlužného manžela, respektive ze společného majetku ve výši vypořádacího podílu tohoto manžela.²⁰

Manželé si tedy mohou upravit rozsah SJM, i pokud mají pohledávky at' už také v SJM nebo výlučnou pohledávku jednoho z nich, ale aby tato modifikace byla účinná vůči věřiteli, musí s ní vyjádřit souhlas. Na toto dále navazuje ochrana věřitele v ustanovení § 734 ObčZ, na základě, kterého může věřitel své právo uplatnit u příležitosti vypořádání SJM v důsledku jeho modifikace, respektive zúžení. Toto ustanovení nedopadá na situace, kdy manželé mění pravidla toho, které věci se teprve v budoucnu stanou součástí SJM,²¹ ale jde o situace, kdy manželé nějakou věc vylučují ze SJM a může v důsledku toho dojít k ohrožení dobytosti pohledávky věřitele. Věřiteli je dále poskytována ochrana i ustanovením § 733 ObčZ, kdy za předpokladu, že jednomu z manželů vznikl

¹⁷ MÁDR, Jaroslav. In HAVLÍČEK, Karel (ed). *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251 – 376 občanského soudního řádu (podle stavu k 1. 2. 2016)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 79.

¹⁸ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV/1. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 559.

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006.

²⁰ MELZER, TÉGL: *Občanský zákoník...Svazek IV/I...*, s. 541 – 542.

²¹ Tamtéž, s. 543.

výhradní dluh a do 6 měsíců od jeho vzniku došlo k modifikaci SJM, ať již smluvně nebo soudně, nemá vůči němu tato modifikace účinky. Jedná se o relativní neúčinnost ex lege a věřitel je zvýhodněn v tom ohledu, že nemusí prokazovat předpoklady odporovatelnosti.²²

V ObčZ²³ je také zakotvena možnost zapsat smlouvu o modifikaci SJM do Seznamu listin a to tehdy, je-li to v ní ujednáno, nebo na žádost obou manželů. Na zavedení tohoto možného zápisu reaguje novela č. 139/2015 změnou ustanovení § 262a OSŘ, respektive § 43 EŘ, ve kterém zakotvuje výše zmíněnou povinnost soudu (exekutora) přihlížet před nařízením výkonu (vydáním exekučního příkazu) k tomu, zda je v Seznamu listin vedena smlouva o modifikaci SJM. Pokud je smlouva vedena, musí dále zjistit, kdy závazek vznikl, protože jde-li o závazek vzniklý po zápisu listiny do Seznamu listin, je soud, respektive exekutor, povinen z této listiny vycházet a postihnout jen takový majetek, který na základě ní postihnout lze, což odpovídá principu formální publicity zakotvenému v ustanovení § 351 odst. 1 not. ř. U závazku vzniklého před zápisem do Seznamu listin by musel být souhlas věřitele s touto modifikací, který ale nelze moc často předpokládat, pokud půjde o zužování SJM. Zkoumání doby vzniku závazku ale může způsobovat problémy a průtahy v exekučním řízení, a nakonec může i ohrozit jeho účel a v neposlední řadě i přesahuje možnosti exekučního řízení. Zákon tak, pro případ, že dobu vzniku závazku nelze zjistit ze samotného exekučního titulu (např. u platebního rozkazu),²⁴ případně ani z listin evidovaných v Seznamu listin, zakotvuje vyvratitelnou právní domněnku, že závazek vznikl v době před zápisem listiny do Seznamu listin. Důvodem je důraz na rychlost a snaha o minimalizaci nebezpečí, že povinný zmaří navrhovanou exekuci dříve, než mu v tom účinky nařízené exekuce zabrání. Z těchto důvodů se ani při posuzování podoby majetkového režimu povinného a jeho manžela nepočítá s dokazováním a nařízením jednání.

²² MELZER, TÉGL: *Občanský zákoník...Svazek IV/I...*, s. 538.

²³ Ustanovení § 721 ObčZ.

²⁴ JIRMANOVÁ, Miroslava. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 273.

2 Účastenství manžela povinného v exekuci

Účastníky jakéhokoli řízení mohou být jen ti, kteří mají způsobilost být účastníkem řízení ve smyslu § 19 OSŘ,²⁵ tedy ten, kdo má právní osobnost²⁶, nebo komu ji zákon přiznává. Právní osobnost má každá fyzická osoba od svého narození, přičemž se jí nemůže vzdát ani v ní být omezena.²⁷ Právní osoba má právní osobnost dle § 118 ObčZ od svého vzniku. Ten, komu zákon přiznává způsobilost být účastníkem řízení, ačkoli není z hlediska hmotného práva osobou ani státem, je např. dle ustanovení § 35 OSŘ státní zastupitelství.²⁸

Účastenství v exekuci je stanoveno striktním zákonným okruhem subjektů, a to v ustanovení § 255 odst. 1 OSŘ, respektive § 36 odst. 1 EŘ. Primárními účastníky jsou oprávněný a povinný. „*Pro označení účastníků vykonávacího řízení zvolil zákonodárce pojmy odrážející jejich hmotněprávní postavení, tyto pojmy jsou však v řízení chápány i procesně, tj. oprávněným je ten, komu tvrzená povinnost nepřísluší.*“²⁹ Oprávněný je tedy ten, komu svědčí právo z exekučního titulu a povinný v zásadě ten, komu svědčí povinnost z exekučního titulu.³⁰ Pouze výjimečně je okruh účastníků řízení rozšířen i o další subjekty, kterým nesvědčí právo nebo povinnost z exekučního titulu.

Pokud jde o otázku účastenství manžela povinného v exekuci, je toto upraveno v ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ (obdobně v ustanovení § 36 odst. 2 EŘ). To, že je manžel povinného účastníkem řízení, je pro jeho ochranu, respektive obranu vhodné, neboť od okamžiku svého účastenství disponuje procesními právy, zejména právem na doručování všech vydaných usnesení, proti kterým může uplatňovat přípustné opravné prostředky (např. odvolání proti usnesení o nařízení exekuce³¹) jako sám povinný,³² což je v rámci jeho obrany poměrně zásadní.

Výše zmíněná ustanovení upravující účastenství manžela povinného byla dotčena novelou č. 139/2015, tak, že účastenství manžela povinného bylo značně rozšířeno a zákonodárce na základě toho poskytl manželovi povinného, jakožto účastníkovi řízení, rychlejší a účinnější prostředek ochrany – návrh na zastavení exekuce nebo její části. To, zda tomu tak je a zda je to zcela v souladu s naším právním řádem, bude rozebráno dále.³³

²⁵ KASÍKOVÁ: *Exekuční... 4. vydání...*, s. 197.

²⁶ Dle § 15 odst. 1 ObčZ jde o způsobilost k právům a povinnostem.

²⁷ MELZER, Filip. In MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013, s. 252 – 257.

²⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 60.

²⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta, JURÁŠ, Marek. *Účastenství v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2015, s. 89.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2010, sp. zn. 20 Cdo 2716/2009.

³¹ Stanovisko Nejvyššího soudu přijaté dne 15. února 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005.

³² KASÍKOVÁ: *Exekuční... 4. vydání...*, s. 203.

³³ Zejména kapitola 4 – obrana manžela povinného.

2.1 Úprava účastenství manžela povinného před novelou č. 139/2015

Pro pochopení problematičnosti změny považuji za vhodné vymezit, jak bylo účastenství manžela povinného upraveno před novelou. Ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ (obdobně ustanovení § 36 odst. 2 EŘ) do novely stanovovala účastenství manžela povinného v exekučním řízení tehdy, pokud byl nařízeným výkonem (exekučním příkazem) postihován majetek patřící do společného jmění manželů (dále také jen SJM),³⁴ manžel povinného byl účastníkem řízení také v případě, že SJM dosud nevzniklo, neboť jeho vznik byl smlouvou vyhrazen ke dni zániku manželství, nebo že o postižené věci nebo práva byl smlouvou rozsah SJM zúžen.³⁵ Dále je v zákoně stanoveno,³⁶ kdy lze vést exekuci na majetek v SJM a kdy lze dokonce vést exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, příkázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného (dále také jen majetkové hodnoty manžela povinného). Tomuto poté odpovídalo rozšíření účastenství manžela povinného tehdy, pokud byly k vydobytí závazku, který patří do SJM, exekucí postiženy majetkové hodnoty manžela povinného.³⁷

Manžel povinného mohl být tedy obecně účastníkem ve dvou možných případech, v případě, že jsou exekucí postihovány věci náležející do SJM, a v případě, kdy jsou postihovány majetkové hodnoty manžela povinného pro dluh, který je součástí SJM. Byl však účastníkem jen v té části řízení, kde jde o předmětnou součást SJM, nebo v té části postižení jeho majetkových hodnot.³⁸ Pokud byl exekucí postihován jiný výlučný majetek manžela povinného, nebyl účastníkem řízení, ale třetí osobou tak, jako třeba matka povinného.

2.2 Platná a účinná úprava účastenství manžela povinného

Novelou č. 139/2015 bylo upraveno znění § 255 odst. 2 OSŘ a účastenství manžela povinného bylo shrnuto do jednoho odstavce³⁹ následujícím způsobem: „*účastníkem řízení je také manžel povinného, je-li výkonem rozhodnutí postihován jeho majetek nebo majetek ve společném jmění manželů,*“ totožně samozřejmě i ustanovení § 36 odst. 2 EŘ: „*účastníkem exekučního řízení je také manžel povinného, je-li exekucí postihován jeho majetek nebo majetek ve společném jmění manželů.*“

Podle současné úpravy je tedy manžel povinného účastníkem, tak jako dříve, tedy tehdy, pokud je postihován majetek v SJM a to i v případě, že SJM dosud nevzniklo, protože jeho vznik

³⁴ Ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ, ve znění zákona č. 87/2015 Sb. účinném ke dni 30.6.2015, obdobně ustanovení § 36 odst. 2 EŘ, ve znění zákona č. 303/2013 Sb. účinném ke dni 30.6.2015.

³⁵ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2105.

³⁶ Ustanovení § 262a OSŘ.

³⁷ Ustanovení § 255 odst. 3 OSŘ, ve znění zákona č. 87/2015 Sb. účinném ke dni 30.6.2015, obdobně ustanovení § 36 odst. 3 EŘ, ve znění zákona č. 303/2013 Sb. účinném ke dni 30.6.2015.

³⁸ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 77.

³⁹ Odst. 3. ustanovení § 255 OSŘ byl zcela vypuštěn.

byl smlouvou vyhrazen ke dni zániku manželství, nebo že o postižené věci nebo práva byl smlouvou rozsah SJM zúžen.⁴⁰ Nově poté je účastníkem řízení i tehdy, pokud je postihován jen jeho výlučný majetek a to jakýkoli, neboť zde už chybí omezení na účastenství, za předpokladu, že jsou postihovány jeho majetkové hodnoty, které jsou na rozdíl od úpravy před novelou omezeny pouze na příkazání pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.⁴¹ Pro tuto úpravu ale já nevidím důvod a považuji ji za chybnou, neboť pokud je exekucí postihován výlučný majetek manžela povinného, jde již, až na výjimku postižení výše uvedených majetkových práv manžela povinného, o majetek třetí osoby, tedy osoby odlišné od účastníků řízení i od exekučního soudu či exekutora⁴² a není důvod, aby byl tento účastníkem řízení. Zákonodárce toto v důvodové zprávě odůvodňuje tím, že je mnohdy sporné, zda jde o výlučný majetek nebo majetek v SJM a proto se stanovuje účastenství i ohledně výlučného majetku a manžel poté disponuje návrhem na zastavení řízení jakožto obranným prostředkem.⁴³

Účastníkem na základě tohoto ustanovení je, stejně jako za dřívější úpravy, i případný bývalý manžel/manželka za podmínky, že je exekučním příkazem postihován majetek v dosud nevypořádaném SJM.⁴⁴ Nejvyšší soud k tomuto ve svém rozhodnutí judikoval: „*ke vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídít výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, které v době zabavení řízení o výkonu rozhodnutí nebylo vypořádáno.*“⁴⁵ Účastníkem tedy může být za výše uvedeného předpokladu i bývalý manžel povinného. Věřitel také může odporovat dohodu o vypořádání SJM, nebo postupovat dle ustanovení § 733 ObčZ a domáhat se uspokojení ze všeho majetku, jako kdyby k modifikaci nedošlo, podmínkou je, že k modifikaci došlo do šesti měsíců od vzniku dluhu, rozuměno od vzniku dluhu jednomu z manželů na základě jakéhokoliv důvodu (např. i vznik závazku z deliktu).⁴⁶ V tomto případě je manžel povinného účastníkem jako by k modifikaci nedošlo. Ten samý důsledek má to, pokud věřitel úspěšně odporoval dohodu o vypořádání SJM dle ustanovení § 737.

2.3 Okamžik vzniku účastenství manžela povinného

Dle judikatury se manžel povinného stává účastníkem řízení, je-li nesporné nebo alespoň možné, že věci, které jsou nařízeným výkonem rozhodnutí postihovány, patří do SJM, případně je

⁴⁰ DRÁPAL.: *Občanský soudní řád I, II...*, s. 2105.

⁴¹ Ustanovení § 262a odst. 4 OSŘ, obdobně ustanovení § 42 odst. 4 EŘ.

⁴² ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 18.

⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 27. března 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=337>>.

⁴⁴ BOLOM, David. Vybrané otázky k problematice exekuce společného jmění manželů. *Komorní listy*, 2014, roč. 6., č. 2, s. 24.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 5402/2015.

⁴⁶ MELZER, TÉGL: *Občanský zákoník...Svazek IV/I...*, s. 538.

takto postihován výlučný majetek manžela. Přičemž účastenství manžela vzniká dnem, kdy byl usnesením nařízen výkon rozhodnutí (vydán exekuční příkaz) ohledně těchto věcí.⁴⁷ Toto účastenství trvá až do skončení exekuce, případně do okamžiku, kdy bude ohledně uvedených postižených hodnot exekuce pravomocně zastavena.⁴⁸ Problém může nastat ve chvíli, kdy je prováděna exekuce prodejem movitých věcí a oprávněný se nedomáhá prodeje konkrétní věci. Poté se manžel povinného nestává účastníkem nařízením výkonu (vydáním exekučního příkazu), ale až tehdy, když je pojata do soupisu věc v SJM, nebo ve výlučném vlastnictví manžela povinného, respektive sdělením, že byla sepsána věc, která náleží do SJM nebo výlučného vlastnictví manžela povinného, pokud to jinak (např. ze Seznamu listin o manželském majetkovém režimu) exekutor nezjistil.⁴⁹

Účastenství manžela povinného nesouvisí s tím, zda ty dané majetkové hodnoty mohou být exekucí skutečně postiženy, nebo ne, s ohledem na povinnost danou ustanovením § 262a OSŘ (ustanovením § 42 EŘ) přihlížet k případné modifikaci SJM některým ze zákonem dovolených způsobů, při vymáhání dluhu ze závazku, který vznikl po zápisu listiny o modifikaci do příslušného veřejného rejstříku, nebo při vymáhání dluhu ze závazku, který sice vznikl před zápisem listiny, ale oprávněný s tím souhlasil.⁵⁰ Případná nemožnost postižení těchto majetkových hodnot se projeví až v tom, že je exekuce dále vedena, nebo je z tohoto důvodu zastavena.⁵¹

O tom, že se manžel povinného přibírá do řízení jako účastník, se nevydává usnesení, neboť je za splnění výše uvedených podmínek účastníkem ze zákona⁵² a nemusí být v návrhu jako účastník ani označen.⁵³ Z čehož vyplývá i opačná situace, tedy pokud v řízení vyjde najevo, že majetek ve společném jmění dotčen exekucí není, není důvod, aby soud nadále s manželem povinného jako účastníkem řízení jednal a opět o tom nevydává žádné usnesení.⁵⁴

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012.

⁴⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 848 – 849.

⁴⁹ MÁDR: *Občanské soudní... 2. vydání...*, s. 38.

⁵⁰ MACKOVÁ: *Civilní právo...*, s. 45 – 46.

⁵¹ KASÍKOVÁ: *Exekuční řád...* 4. vydání..., s. 201 – 203.

⁵² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. ledna 2005, sp. zn. 26 Co 532/2004.

⁵³ POHL, Tomáš. Novela občanského soudního řádu a exekučního řádu ve vztahu ke společnému jmění manželů. *Obchodní právo*, 2014, roč. 23, č. 4, s. 135.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012.

3 Způsoby provedení exekuce

Způsoby provedení exekuce stanovuje zákon taxativně a v ustanovení § 257 OSŘ, respektive § 58 exekučního řádu, je vyjádřen princip enumerativnosti - exekuci lze nařídit a provést pouze některým ze způsobů, které zákon zná, a za podmínek stanovených zákonem.⁵⁵ Toto vymezení způsobů výkonů exekuce, které nelze vykládat extenzivně ani při jeho výkladu použít analogii (at' již legis či iuris),⁵⁶ je procesní konkretizací jedné ze základních zásad, kterou je ovládané celé exekuční řízení, zásady ochrany a obrany povinného a třetích osob,⁵⁷ v tomto případě ochrany, neboť ta je poskytována přímo ze zákona, aniž by povinný nebo třetí osoba museli něco činit, zatímco u obrany už je aktivita ponechána na nich, zda ji chtějí nebo nechtějí využít. Někteří autoři, např. Števíček, říkají, že „ochrana je dominujícím projevem ochrannosti exekučního řízení ve vztahu ke povinnému – ve vztahu ke třetí osobě se spíše jako ochranný prvek uplatní tzv. obrana,“ tedy, že třetí osoba je nositelem spíše obranných než ochranných prostředků.⁵⁸ At' je tomu tak či tak, i třetí osoba disponuje určitými prostředky, kterými může zasahovat do průběhu exekuce a možnosti obrany manžela povinného budu rozebírat ve 4. kapitole této práce.

Projevem této zásady je i ustanovení § 36 odst. 3 EŘ (§ 256 OSŘ), které říká, že exekucí smí být zasahováno jen do majetkové sféry povinného, majetek třetí osoby nesmí být postižen výkonem rozhodnutí, pokud k tomu neexistuje právní důvod.⁵⁹ Šabata k tomuto uvádí, že: „platí pravidlo, že návrh na nařízení exekuce musí směřovat vůči povinnému, tj. vůči osobě, která je shodná s žalovaným v nalézacím řízení.“⁶⁰

Zákon dále v rámci ochrany povinného a vycházejí ze zásady přiměřenosti a vhodnosti stanovuje, že exekuce musí být prováděna jen způsobem vhodným a přiměřeným vymáhané pohledávce a jejího příslušenství a situaci povinného.⁶¹ Exekuční titul je, jak uvádí v právním slovníku Macháčková, ústředním pojmem a základním předpokladem, aby mohla být exekuce provedena, přičemž formou a funkcí jde o veřejnou listinu zakládající právo na výkon rozhodnutí.⁶² pokud by tedy oprávněný navrhoval v rámci výkonu rozhodnutí uspokojení v širším rozsahu, než mu přiznává exekuční titul, soud mu návrh musí v této části zamítnout.⁶³

⁵⁵ LEVÝ: *Občanský soudní řád...*, s. 853.

⁵⁶ ŠTEVČEK, Marek. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 417.

⁵⁷ Tamtéž, s. 10.

⁵⁸ ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 18.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. srpna 2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99.

⁶⁰ ŠABATA, Karel. Dluh jednoho z manželů (vybrané problémy). *Soudce*, 2014, roč. 16, č. 5, s. 10.

⁶¹ ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 18.

⁶² MACUROVÁ, Markéta. In HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 232 – 233.

⁶³ LEVÝ: *Občanský soudní řád...*, s. 902.

Zákon dále ukládá soudu, také v rámci této zásady, povinnost vždy zkoumat, zda oprávněným navržený způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný.⁶⁴ O zřejmou nevhodnost navrženého způsobu výkonu rozhodnutí jde, jestliže z tvrzení oprávněného vyjde najevo nebo dozví-li se soud jinak, že je zde vhodnější způsob výkonu rozhodnutí, ale „soud musí současně uvážit, zda je vůbec možné nařídit výkon způsobem jiným, který nejen povede k naplnění účelu výkonu (uspokojení vymáhané pohledávky), vybrá i v přiměřené době.“⁶⁵ Aktivní jednání je v případě nevhodnosti způsobu provedení výkonu rozhodnutí ponecháno na povinném: „Při nařízení výkonu rozhodnutí však nelze na oprávněném požadovat, aby dokládal, že navržený způsob výkonu je způsobem vhodným; naopak je na povinném, aby tvrdil a prokázoval, že je způsobem nevhodným; jelikož při nařízení výkonu rozhodnutí není pro takovou obranu povinného prostor, odsouvá se její - skutečné - prosazení ze stadia nařízení výkonu až do stadia jeho zastavení.“⁶⁶

Podle exekučního řádu volí vhodný a přiměřený způsob exekutor, který je od 1. 9. 2015⁶⁷ pro všechny exekutorské exekuce zahájené po tomto datu vázán striktním vymezením pořadí v ustanovení § 58 odst. 2 EŘ, pokud jde o peněžitou pohledávku, jsou zákonem rozděleny způsoby provedení exekuce do pěti skupin, které musí exekutor volit postupně až poté, kdy jsou vyloučeny předcházející způsoby. Toto pořadí ale není zcela neměnné, neboť hned v odst. 3 téhož ustanovení je připuštěna možnost postupovat jinak, pokud povinný navrhne nebo souhlasí s tím, aby exekutor postupoval při výběru způsobu exekuce v jiném pořadí, než stanoví odstavec 2. Takovýto souhlas či návrh musí mít písemnou formu, musí být obsažen v exekutorském spisu, přičemž by se nemělo jednat o návrh či souhlas formální či paušální, ale vždy by měl obsahovat konkrétní složky majetku povinného, které může exekutor postihnout přednostně.⁶⁸

Vzhledem k tomu, že moje práce se zabývá možností postižení SJM, bude se v následující podkapitole nejdříve zabývat tímto a následně možností postihu účtu manžela povinného u peněžitého ústavu, který je v současné době jediným možným zákonem připuštěným způsobem, jak lze „postihovat“ osobu odlišnou od povinného, respektive jak lze postihovat výlučný majetek třetí osoby s výjimkou případů relativní neúčinnosti.

3.1 Uspokojování dluhů ze společného jmění manželů

Základem úpravy manželského majetkového práva je úprava společného jmění manželů, přičemž jde o jmění, které oběma manželům náleží společně a na rozdíl od podílového

⁶⁴ Ustanovení § 264 OSŘ.

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2003, sp. zn. 20 Cdo 2103/2002.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Novelizace provedená zákonem č. 169/2015 Sb.

⁶⁸ KASÍKOVÁ, ŠÍMKA: *Exekuční řád...* 4. vydání..., s. 433 – 438.

spoluvlastnictví se jedná o majetkové společenství bez určení podílů.⁶⁹ SJM lze charakterizovat jako režim majetkového společenství určité části jmění,⁷⁰ které vzniká ex lege a to pouze mezi manželi za předpokladu, že není smluvně upraveno jinak.⁷¹ SJM může být dle vůle manželů modifikováno, tak, že je změněn rozsah společného jmění, jeho vznik je úplně vyloučen, nebo je jeho vznik odsunut k jinému okamžiku, než ke vzniku manželství. Poté mluvíme o smluveném režimu, který může být určen dohodou i mezi teprve budoucími manželi.⁷² S ohledem na rozsah této práce se budu věnovat pouze zákonnému rozsahu SJM.

SJM tvoří jmění, tedy i dluhy. Dluhy, až na výjimky, jsou předmětem SJM od 1. 8. 1998, do té doby mohly být předmětem bezpodílového spoluvlastnictví manželů pouze aktiva a pasiva stála mimo,⁷³ vycházelo se totiž z koncepce vlastnického práva a práva (tedy i pohledávky) nemohly být předmětem vlastnického práva a byly pouze předmětem občanskoprávních vztahů.⁷⁴ V současnosti upravuje dluhy spadající do SJM ustanovení § 710 ObčZ, tak, že se jedná o dluhy převzaté za trvání manželství, tedy už nikoli veškeré dluhy vzniklé za manželství, jak tomu bylo v OZ 1964,⁷⁵ a to ještě s výjimkou dluhů týkajících se majetku výhradně jednoho z manželů, pokud jde o rozsah, ve kterém přesahuje zisky z tohoto majetku, a s výjimkou dluhů převzatých pouze jedním z manželů, bez souhlasu druhého manžela nejedná-li se o obstarávání každodenních potřeb rodiny. Dále to nejsou dluhy vzniklé jinak než soukromoprávním jednáním,⁷⁶ např. ex lege z titulu vyživovací povinnosti,⁷⁷ nebo vzniklé jako odpovědnost za delikt,⁷⁸ čemuž poté odpovídá úprava omezení možnosti postihnout SJM uvedená v § 732 větě druhé. U společných dluhů je nutné rozlišovat situaci, kdy dluh převezmou oba manželé, exekuční titul poté směřuje vůči oběma jako solidárním dlužníkům, a kdy dluh převezme pouze jeden z manželů bez souhlasu druhého a exekuční titul tedy může směřovat jen vůči tomuto z manželů,⁷⁹ v jakém rozsahu se v tomto případě bude moci věřitel uspokojovat ze SJM, poté závisí na dalších okolnostech, které budou rozebírány dále.

Smluvní svoboda v úpravě SJM, která je manželům poskytnuta, ale nemůže jít na úkor práv třetích osob, zejména věřitelů obou manželů, kteří vůči věřitelům tvoří jakousi jednotku, která v zásadě odpovídá za své závazky společným jměním, což přináší věřiteli vyšší pravděpodobnost,

⁶⁹ MELZER, TÉGL: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 265.

⁷⁰ Co je součástí v zákonném režimu vymezuje § 709 ObčZ spolu se zákonnými výjimkami.

⁷¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 69.

⁷² BRUCKO, Stanislav. In ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014, s. 161 – 165.

⁷³ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 104 – 122.

⁷⁴ DVOŘÁK, Jan, POLEDNA, Zbyněk. Exekuční postih pohledávek patřících do SJM a výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2002, roč. 10, č. 10, s. 485.

⁷⁵ MELZER, TÉGL: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 332.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ KRÁLÍČKOVÁ: *Rodinné právo...*, s. 70.

⁷⁸ MELZER, TÉGL: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 322.

⁷⁹ ŠABATA: *Dluh jednoho z manželů ...*, s. 9.

že jeho pohledávky budou uspokojeny.⁸⁰ Dluh, který je součástí SJM, lze tedy zcela logicky uspokojit ze SJM i z výlučného majetku kteréhokoli manžela.⁸¹ Situace, kdy lze pro výlučný dluh jednoho z manželů vést exekuci na majetek v SJM, je upravena v ustanovení § 731, tedy pro dluhy vzniklé za dobu manželství, nově⁸² lze takto uspokojit dluhy vzniklé i před uzavřením manželství,⁸³ což je upraveno v § 732 spolu s omezením uspokojení dluhů sice vzniklých za trvání manželství, ale s nimiž druhý manžel vyjádřil včas nesouhlas, tyto lze poté uspokojit jen z vypořádacího podílu.

V rámci způsobů provedení exekuce nastanou situace, kdy bude zasahováno do SJM za účelem uspokojení dluhů, v následujících podkapitolách se krátce zaměřím na dluhy, které je možné uspokojit z celého SJM a které jen z části, ve 4. kapitole této práce poté bude rozebírána možná ochrana manžela povinného v důsledku postihování SJM.

3.1.1 Dluhy, které je možné uspokojit z celého rozsahu SJM

V rámci systému exekuce vedené na SJM, je třeba rozlišovat dluhy, které lze uspokojit z celého rozsahu SJM a na dluhy, které lze uspokojit pouze z hypotetického vypořádacího podílu povinného na SJM.

Dluhy, které lze uspokojit ze SJM bez omezení jsou, jak už bylo uvedeno výše a ač to není v ObčZ výslovně uvedeno, dluhy, které jsou součástí SJM, tedy během manželství je převzali oba manželé a oba jsou pasivně legitimováni. O tomto není sporu a jedná se o zcela logickou úpravu. A kromě SJM je lze uspokojit i z jakéhokoli výhradního majetku jednoho z nich, pokud má oprávněný proti oběma manželům exekuční titul (k tomu také viz níže). V případě uspokojení z výhradního majetku poté při vypořádání SJM při rozvodu nastupuje regres manžela, který vynaložil ze svého výhradního majetku na dluh v SJM a má právo na zohlednění tohoto ve vypořádání dle § 742 ObčZ.

Pokud jde o exekuční titul, na základě kterého bude vedena exekuce, tak jde-li o uspokojení výlučného dluhu jednoho z manželů, lze získat exekuční titul jen vůči němu, ale majetek v SJM už postihnout lze.⁸⁴ Na základě argumentu a maiori ad minus⁸⁵ je dovozováno, že „*lze-li společný majetek postihnout v důsledku exekučního titulu, který působí jen vůči jednomu manželovi pro jeho výlučný dluh, pak tím spíše postačí exekuční titul směřující i jen vůči jednomu z manželů v případě společného dluhu.*“⁸⁶ Pokud by ale měl být postihován pro společný dluh výhradní majetek jednoho z manželů, vůči němuž nesměruje

⁸⁰ BRUCKO: *Manželství...*, s. 168.

⁸¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 652.

⁸² Od 1. 1. 2014.

⁸³ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Odpovědnost...*, s. 652.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 5402/2015.

⁸⁵ MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 170.

⁸⁶ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Odpovědnost...*, s. 651.

exekuční titul⁸⁷ poté by na jeho základě tento majetek nemohl být postihnut a pro věřitele je tedy vhodnější, aby získal rovnou titul proti oběma manželům.⁸⁸

Od účinnosti ObčZ je v zákoně dále zakotveno ustanovení chránící věřitele a vyvažující i zájem druhého manžela ohledně SJM, která dosud v právním řádu chyběla, jedná se o §§ 731 – 734 ObčZ. Východiskem § 731 je, „že když dluh vznikl i jen u jednoho z manželů za trvání SJM, může se věřitel při výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je v SJM,“⁸⁹ Tuto úpravu obsahoval OZ 1964 a to do 1. 8. 1998, respektive už ve znění účinném do 31. 3. 1983, kdy pohledávka jen jednoho z manželů, která vznikla za trvání manželství, mohla být uspokojena i z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví manželů,⁹⁰ a toto ustanovení navazovalo dále do minulosti na ustanovení § 24 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů. Z uvedeného je patrné, že se v naší právní úpravě nejedná o nic nového.

3.1.2 Dluhy uspokojitelné z „vypořadacího podílu“

Jak již bylo uvedeno výše, jsou zde výhradní dluhy jednoho z manželů, které lze sice uspokojit ze SJM, ale nikoli z jeho celku, ale pouze z podílu, který by připadl povinnému, pokud by SJM bylo dle zásad uvedených v ObčZ vypořádáno. Jedná se o ustanovení § 732 ObčZ, které je třeba vykládat v souvislosti s následujícími paragrafy. Toto ustanovení má, jak uvádí Psutka, vyvažovat ochranu věřitele na jedné straně a společného jmění manželů, respektive nedlužného manžela na straně druhé.⁹¹

Uspokojení výhradních dluhů jednoho z manželů ze SJM připouštěl už OZ 1964 až do roku 1998, kdy bylo toto ustanovení vypuštěno a nastoupilo pravidlo o společných závazcích. Myšlenka možnosti uspokojení těchto dluhů ze SJM je jasná, i majetek v SJM je majetkem povinného, který je ale ve svém právu omezen totožným právem druhého manžela, jehož právo je třeba chránit.⁹²

Ze zákona mohou být uspokojeny z vypořadacího podílu⁹³ výhradní dluhy povinného na výživném, dluhy z protiprávních činů povinného nebo dluhy, které vznikly povinnému ještě před uzavřením manželství. Poslední případ, zavedený novelou č. 303/2013 Sb., s účinností od 1. 1. 2014, způsobil značný rozruch, ačkoli obdobné ustanovení obsahoval již zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, a vedly se debaty o tom, zda tímto ustanovením nedochází

⁸⁷ Kromě postižení peněžitých prostředků na účtu manžela povinného, které je opraveno samostatně v § 262a odst. 2 a bude mu věnována následující samostatná podkapitola.

⁸⁸ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 528.

⁸⁹ ELIÁŠ, Karel, BEZOUŠKA, Petr, HAVEL, Bohumil. *Průvodce rekodifikací 89/2012 Sb.: § 731*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 31. března 2017].

⁹⁰ CECHLOVÁ, Eva, TRUTNOVÁ, Jana. *Historie, současnost a budoucnost institutu společného jmění manželů. Ad notam*, 2006, roč. 12, č. 2, s. 47.

⁹¹ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinného právo (§ 655 – 975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 290.

⁹² MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Odpovědnost...*, s. 651.

⁹³ Samozřejmě tehdy, pokud je v souladu s principem subsidiarity nelze uspokojit z výlučného majetku dlužníka.

k rozšíření možnosti postihu SJM. Touto problematikou se zabývala i Expertní skupina Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti a dospěla k závěru, že hmotná a procesní úprava si neodporují a nejde o rozšíření možnosti postihu SJM.⁹⁴ Mádr k tomuto uvádí, že tato možnost by měla být promítnutím zásady, že každý z manželů je vlastníkem veškerého majetku v SJM a je omezován toliko vlastnickým právem druhého manžela.⁹⁵ Dle mého názoru jde o úpravu správnou, neboť za předpokladu že má osoba dluhy a žádný majetek a vstoupí do manželství, kde by poté dále nabývala majetek do SJM, tak by bylo nelogické, aby se věřitel nemohl uspokojit nějakým způsobem z tohoto majetku. Jak uvádí Konečná ve svém článku, mnoho dlužníků tímto způsobem dříve utíkalo do manželství, aby mohli nabývat majetek a věřitelé na něj nemohli.⁹⁶ Nejde ani o „znevýhodnění“ nezadluženého manžela, neboť ustanovení § 732 má v přechodných ustanoveních ObčZ upraveno nepravou retroaktivitu a v souladu s principem legitimního očekávání je třeba i relevantní procesní ustanovení OSŘ a EŘ uplatňovat jen tehdy, pokud ne k uzavření manželství, ale ke vzniku dluhu došlo až za účinnosti ObčZ.⁹⁷ Toto rozhodnutí Nejvyššího soudu osobně nepovažuji za správné. Dle mého názoru by v souladu s principem legitimního očekávání byl výklad, že se toto ustanovení vztahuje na manželství uzavřená po rozhodném datu. V tomto případě totiž manžel má znát tuto právní úpravu o odpovědnosti za dluhy a měl by si zjistit jaké má jeho budoucí manžel dluhy a s tímto do manželství vstupovat, respektive s danou možností vzhledem k právní úpravě počítat. Výklad Nejvyššího soudu považuji za nedůvodný vzhledem k ochraně věřitele a nemyslím si, že by toto bylo smyslem a účelem zákonodárce, neboť pokud by takovýto výklad zamýšlel, mohl toto upravit v přechodných ustanoveních.

Věřitel povinného dle jiného usnesení Nejvyššího soudu,⁹⁸ které je dle mého názoru správnější, dosáhne na SJM i pro dluhy vzniklé před 1. 1. 2014. Přičemž hmotněprávním předpisem, podle kterého se bude určovat, zda je v posuzovaném případě postižen majetek v SJM nebo majetek povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, tak jak to předpokládá ustanovení § 262b OSŘ pro vznik aktivní procesní legitimace manžela povinného k podání návrhu na zastavení exekuce, bude OZ 1964 a to zejména ustanovení § 143 odst. 1 písm. b) tohoto zákona.⁹⁹

⁹⁴ Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. *Vyjádření Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti k výkladovým otázkám spojeným s možným postihem majetku patřícího do společného jmění manželů* [online]. <http://obcanskyzakonik.justice.cz> [cit. 21. března 2017]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Vyjadreni_1.pdf>.

⁹⁵ MÁDR: *Občanské soudní... 2. vydání...*, s. 37.

⁹⁶ KONEČNÁ, Petra. Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného. *Komorní listy*, 2015, roč. 7, č. 2, s. 13 – 14.

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. dubna 2016, sp. zn. 20 Cdo 4368/2015.

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016.

⁹⁹ Tamtéž.

Aktivní musí být manžel povinného ve chvíli, kdy jde o dluh povinného vzniklý za manželství, ale bez souhlasu tohoto nezadluženého manžela. Zde zákon, v souladu s principem *vigilantibus iura*, tedy včasným zakročením manžela povinného,¹⁰⁰ vyžaduje, aby manžel vyjádřil nesouhlas vůči věřiteli bez zbytečného odkladu, kdy se o něm dozví, přičemž je nerelevantní, jak dlouho od vzniku to je. Problematické zde je slovo „vzniklý“, neboť není jasné, zda se to vztahuje na dluhy převzaté ve smyslu vzniklé jako důsledek soukromoprávního jednání povinného, nebo i na dluhy vzniklé za zákona. K tomu Melzer, Tégl a Šínová uvádí, že vzhledem ke smyslu a účelu tohoto ustanovení zákonodárce myslel vůbec vznik dluhu, tedy i dluhy nepřevzaté a druhá věta upravuje poté případy, kdy k omezení dochází bez dalšího.¹⁰¹ S tímto se ztotožňuji, neboť není jediný důvod, proč by nedlužný manžel neměl být chráněn alespoň částečně (nedotčením jeho vypořádacího podílu) i v tomto případě. Ke stejným závěrům dospívá např. i Zuklínová.¹⁰² Nedlužný manžel musí vyjádřit svůj nesouhlas se vznikem dluhu vůči věřiteli, pokud by ho vyjádřil jen vůči manželovi, nedošlo by v souladu se zněním ustanovení § 710 u převzatých dluhů k tomu, že by se staly součástí SJM, ale bylo by ho možné uspokojit z celého SJM, ne pouze z vypořádacího podílu.¹⁰³ Ve vyjádření nesouhlasu musí být vyjádřena tato vůle a musí být adresováno věřiteli, lze připustit adresování i obecně okruhu věřitelů bez určení konkrétní osoby, pokud se toto vyjádření dostane do sféry jejich vlivu nebo se ze zákona předpokládá jejich znalost, to např. za situace, kdy je smluvně zúženo SJM, tato smlouva je evidována v Seznamu listin o majetkovém uspořádání manželů a manželé touto dohodou vyčlení některé dluhy jako výhradní dluhy jednoho z nich.¹⁰⁴ V praxi se objevují situace, kdy nedlužný manžel projeví, po doručení exekučního příkazu, svůj nesouhlas s dluhem vůči exekutorovi, nikoli přímo vůči věřiteli. Dle mého názoru lze s tímto projevem nesouhlasem spojovat účinky předpokládané ustanovením § 732 ObčZ, a to od okamžiku, kdy se o něm věřitel dozví, typicky sdělením od exekutora nebo i dříve prostřednictvím nahlížení do exekučního spisu. Toto lze dovozovat i z výše popsané situace, kdy k nastolení účinků předpokládaných ustanovením § 732 ObčZ postačuje i projevení nesouhlasu adresované obecně okruhu věřitelů, kdy se tento projev musí dostat do sféry jejich vlivu. Dodržení lhůty se bude posuzovat vzhledem k okamžiku, kdy se věřitel od exekutora o vysloveném nesouhlasu dozvěděl, přičemž exekutor by měl toto vyjádření věřiteli sdělit.¹⁰⁵

Důsledkem tohoto je, že věřitel se může uspokojit pouze z vypořádacího podílu povinného na SJM. Soud či exekutor tedy musí provést hypotetické vypořádání SJM podle zásad pro soudní

¹⁰⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II (§ 655 – 975)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, s. 184.

¹⁰¹ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 531.

¹⁰² ZUKLÍNOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 184.

¹⁰³ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 534.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 535.

vypořádání SJM uvedených v § 742 ObčZ. Základním předpokladem je, že podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné. Zároveň ale musí každý z manželů nahradit to, co ze SJM bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek, a naopak manžel může žádat nahrazení toho, co bylo z jeho výhradního vynaloženo na SJM. Hodnota toho, co bylo vynaloženo, ať již z výlučného na SJM nebo ze SJM na výhradní majetek manžela se započítává zvýšená nebo snižená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do okamžiku, kdy by měl být výlučný dluh jednoho z manželů uspokojen z majetku v SJM, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen.¹⁰⁶ Dále má být přihlédnuto k potřebám nezaopatřených dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o děti a o rodinnou domácnost a v neposlední řadě se zohledňuje to, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění. Na základě tohoto dojde k pomyslnému vypořádání k okamžiku uhrazení dluhu, přičemž SJM samozřejmě nezaniká, na rozdíl řešení úpadku konkurzem, tedy zjištěním a zpeněžením majetkové podstaty, kde dochází i k faktickému vypořádání SJM,¹⁰⁷ neboť prohlášením konkurzu na základě ustanovení § 268 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění pozdějších předpisů, zaniká SJM. V tomto případě SJM ani vypořádáno není, toto vše má vést pouze k určení výše majetku, který by v daném okamžiku při případném vypořádání připadl dlužícímu manželovi a z kterého se může věřitel uspokojit.¹⁰⁸

Tím, že SJM nezaniká, se objevil problém, co se bude dít, až přijde další věřitel a bude se chtít opět uspokojit z vypořádacího podílu toho samého dlužného manžela, a tak by to šlo do nekonečna, až by v SJM nic nebylo. Hypotetickým vypořádáním se určí výše podílu, kdyby SJM bylo vypořádáno a po uhrazení dluhu SJM nadále trvá. Pokud přijde další věřitel uspokojitelný z vypořádacího podílu SJM se znovu vypořádá podle zásad uvedených v § 742 ObčZ, tedy se zohledněním toho, co bylo ze SJM již vynaloženo na výhradní dluh manžela,¹⁰⁹ z tohoto je patrné že „vypořádací podíl“ nedlužného manžela zůstane od začátku stejný „a nebude se z něj postupně ukrajoval.“

Tuto úpravu považuji za poněkud komplikovanou a nepřehlednou, zejména s ohledem na možné vyčerpání „vypořádacího podílu“ povinného. Jako dobré řešení navrhuje Konečná úpravu obdobné úpravě španělského Código Civil, kde se manžel povinného může proti použití majetku v SJM k úhradě výlučných dluhů bránit návrhem na zrušení společného jmění, respektive přeměnu na režim oddělených jmění, dochází tedy i ke změně v podobě dalšího trvání SJM. Tato úprava

¹⁰⁶ PSUTKA: *Občanský zákoník II...*, s. 291.

¹⁰⁷ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 157.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 535 – 536.

ponechává na volbě manžela povinného, jestli odpovědnost za dluhy manžela převezme nebo ne a v jaké míře.¹¹⁰ Toto by bylo i v souladu se zásadou autonomie vůle, kterou je ovládáno české soukromé právo. Problémem by ale byla kompenzace prostředků vynaložených ze SJM na úhradu výlučného dluhu, neboť český právní řád, na rozdíl např. od německého či polského,¹¹¹ nezná existenci obligacních vztahů mezi manželi (v tomto případě mezi SJM a manželem). Melzer a Tégl k tomuto uvádí, že jediným možným právním řešením dané situace je smluvní ujednání o modifikaci SJM se současným ex ante ujednáním pravidel vypořádání majetku, který bude ze SJM vyčleněn.¹¹² S tím se ale objevují další komplikace a složitosti týkající se zejména následné faktické realizace a závaznosti dohod.

Jako nejschůdnější a nejprůhlednější by se mi jevil faktické vypořádání SJM, tak jak k němu dochází v důsledku prohlášení konkurzu na majetek jednoho manžela, respektive zrušení SJM jestliže by byl vyčerpán vypořádací podíl povinného a zapsání tohoto do Seznamu listin o majetkovém uspořádání manželů, aby toto bylo každému současnému i budoucímu věřiteli známo. Manželům by poté byla poskytnuta možnost volby, zda budou dále nabývat do SJM, nebo SJM modifikují a toto by bylo opět zapsáno v Seznamu. Fiala dokonce zachází ve svých úvahách ještě dále a říká, že SJM by již nemělo vznikat automaticky uzavřeným manželství, ale až jako volba výslovně sjednaná snoubenci.¹¹³ Každý by tedy nabýval majetek pro sebe, případně pokud by manželé něco nabývali spolu, byly by spoluvlastníky a uspokojování dluhů by se řídilo obecnými ustanoveními o zániku závazku. Fialovo pojetí ale spíše vidím jako řešením pro dalekou budoucnost, nikoli pro současnost, neboť je třeba, aby byl celý institut SJM tak, jak je chápán historicky a i dnes, tedy i jako automatické majetkové společenství, překonán.

3.2 Postižení majetkových hodnot manžela povinného

Postižení výhradního majetku nezadluženého manžela je diskutovaným a problematickým tématem, kde se zákonodárci snaží nalézt nejvhodnější úpravu vyvažující ochranu nezadluženého manžela a věřitele. A to již celkem dlouho, což je patrné z řady novelizací, kterými ustanovení § 262a OSŘ prošlo.¹¹⁴

¹¹⁰ KONEČNÁ: Vliv..., s. 14.

¹¹¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. K možnosti existence obligacních vztahů mezi subjekty majetkového společenství a jedním z nich. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 12, s. 434 – 435.

¹¹² Tamtéž, s. 434.

¹¹³ MALIŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekonstrukci – poslední volání?* [online]. epravo.cz, 29. října 2014 [cit. 26. března 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/m/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>>.

¹¹⁴ Poslední novelizace byla provedena zákonem č. 139/2015 Sb., účinnost o 1. 7. 2015, předtím bylo toto ustanovení novelizováno zákonem č. 293/2013 Sb., s účinností od 1. 1. 2014 a také novelou č. 396/2012 Sb., účinnou od 1. 1. 2013.

Po poslední novele lze dle § 262a odst. 3 OSŘ postihnout majetkové hodnoty manžela povinného jen příkázáním pohledávky z jeho účtu u peněžního ústavu a to v omezeném rozsahu. Před novelou bylo možné provést exekuci srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, příkázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného.¹¹⁵ V důvodové zprávě k novele se můžeme dočíst záměr, který vedl zákonodárce k tomuto omezení: „*Jedná se o snahu vyvážit ochranu manžela povinného, který si ani nemusí být vědom existence titulu pro výkon rozhodnutí, přičemž při zablokování účtu může např. ztratit schopnost splácet své úvěry, a ochranu věřitelů, jejichž zájmy by mohly být poškozeny, pokud by nebylo vůbec možné postihnout peněžní prostředky na účtu manžela povinného, přesněji pohledávku manžela povinného za peněžním ústavem.*“¹¹⁶

3.2.1 Příkázání pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu

Exekuce příkázáním pohledávky z účtu je obecně vždy přiměřeným způsobem provedení exekuce, a to jak z hlediska efektivity dosažení cíle exekučního řízení, tak i z hlediska zásahu do majetkové a osobnostní sféry povinného.¹¹⁷ Tomuto koresponduje i aktuální úprava způsobů provedení exekuce, kdy je v ustanovení § 58 odst. 2 EŘ tento způsob výkonu stanoven jako primární při vymáhání peněžité pohledávky a teprve tehdy, pokud nestačí k vymožení, přistupuje se postupně k dalším způsobům.

Otázka možnosti postihnout exekucí mzdu či účet nezadluženého manžela, byla mnoho let předmětem sporů i mezi soudy nižších stupňů a Nejvyšším soudem, kdy Nejvyšší soud setrval na názoru, že toto není možné.¹¹⁸ Vycházelo se z výkladu, že v případě postižení peněžitých prostředků na účtu manžela nebo jeho mzdy, příkázáním jeho jiné peněžité pohledávky nebo postižením jiných jeho majetkových práv pro pohledávku druhého manžela není možné, protože nejde o postih majetku v SJM¹¹⁹, ale o osobní nárok tohoto manžela, který vyplývá z jím uzavřených závazkových vztahů, které samy o sobě nepatří do SJM, příjmy z nich ale už ano. Proto tedy nebylo možné uplatnit výše uvedený procesní postup, ale majetek už postižitelný byl.¹²⁰

Změna nastala až výslovným zakotvením možnosti postižení účtu i mzdy manžela povinného tzv. velkou exekuční novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., účinným od 1. 1. 2013, a ačkoli

¹¹⁵ Ustanovení § 262a odst. 2 OSŘ, ve znění zákona č. 87/2015 Sb. účinném ke dni 30.6.2015.

¹¹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 27. března 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=337>>.

¹¹⁷ HOZMAN, David. Bankovní účet jako předmět exekučního postihu. *Komorní listy*, 2009, roč. 1, č. 1, s. 7.

¹¹⁸ MÁDR: *Občanské soudní... 2. vydání...*, s. 82.

¹¹⁹ Analogicky KRBEK: *Občanský soudní řád I, II...*, s. 2193.

¹²⁰ KORBEL, František, PRUDÍKOVÁ, Dana. Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 6.

má judikatura sloužit ke zdokonalování zákonné úpravy, zde bylo třeba paradoxně legislativně překonat stávající judikaturu.¹²¹

Platné a účinné znění ustanovení § 262a odst. 3 je: „*Jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze nařídít výkon rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů, lze vést výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.*“ Postihnout účet manžela povinného lze tedy pouze pro dluh spadající do SJM a dluh, pro který lze vést exekuci na majetek v SJM. Zákonodárce toto odůvodňuje celkem logicky – na účet manžela povinného by mohla být jinak posílána všechna plnění povinného, která by jinak náležela do SJM a účel exekuce by tak mohl být mařen. Stejně tak někteří manželé mají pouze jeden účet vedený na jednoho z nich a tam putují veškeré platby a v neposlední řadě, budou na účet zpravidla činěny platby, které by, pokud by na tento účet neplynuly, náležely do SJM.¹²²

Okamžikem doručení nařízení výkonu rozhodnutí (exekučního příkazu) příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu nastává arrestorium a inhibitorium týkající se postihovaného účtu. Tedy peněžní ústav od okamžiku, kdy je mu doručeno nesmí až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství vyplácet z účtu peněžitě prostředky, provádět jejich započtení nebo s nimi jinak nakládat a povinný, respektive pokud je majitelem účtu manžel, tak on, doručením ztrácí právo tyto prostředky vybrat. Aby toto mohlo proběhnout, je logické, že nařízení exekuce musí být peněžnímu ústavu doručeno dříve než majiteli účtu.¹²³

Hned ustanovení § 262b odst. 2 OSŘ poskytuje ochranu a to tehdy, pokud se na účtu nachází pouze prostředky nenáležící do SJM, neboť je celkem logické, že na svém účtu má člověk zcela nebo z části své výhradní prostředky, které nespádají do SJM, poté musí exekutor (soud) ex officio vedení exekuce ohledně této částky zastavit dle § 262b odst. 2 OSŘ,¹²⁴ přičemž samozřejmě toto musí být nedlužným manželem prokázáno, protože jinak, jak je uvedeno v zákoně, se má za to, že jde o prostředky náležející do SJM. Manžel povinného tak třeba musí doložit to, že jde o darované peníze, kdy se dárce nevyjádřil, že jsou pro oba manžele nebo o jeho dědictví a soud (exekutor) poté i bez návrh řízení zastaví.

Dále je zde zákonná ochrana před tím, aby osoba nezůstala zcela bez prostředků, pokud by byly obstaveny všechny peněžitě prostředky na účtu,¹²⁵ proto je mu v § 304b OSŘ dáno právo,

¹²¹ MÁDR, Jaroslav. In HAVLÍČEK, Karel (ed). *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251 – 376 občanského soudního řádu (podle stavu k 1. 4. 2014)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 80.

¹²² Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 27. března 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=337>>.

¹²³ ŠINOVÁ: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 75 – 76.

¹²⁴ ŠTEVČEK: *Občanský soudní...*, s. 29.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. června 2016, sp. zn. 20 Cdo 3524/2015.

o němž musí být poučen, na vybrání peněžních prostředků ve výši dvojnásobku životního minima a to jednou, typicky tedy hned po nařízení exekuce. Povoleno je to pouze jednou z toho důvodu, že po nařízení povinný odkloní všechny příchozí platby na jiný účet a pokud by to bylo povoleno každý měsíc, docházelo by pouze k ubývání peněz z účtu a věřitel by byl takto zkracován.

V rámci tohoto způsobu provedení exekuce na účet manžela povinného se dle ustanovení § 304b odst. 4 OSŘ *arrestorium* a *inhibitorium* nevztahuje dále na částku odpovídající polovině peněžních prostředků uložených na účtu v době doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (exekučního příkazu) peněžnímu ústavu. Pokud je tedy zůstatek na účtu vyšší než dvojnásobek životního minima, činí dále nezabavitelná částka i polovinu tohoto zůstatku¹²⁶ a pokud manžel povinného požádá o její vyplacení, bude mu vyplacena. Pokud je nařízeno více exekucí na účet manžela povinného, samozřejmě se tato výjimka uplatní pouze jednou.¹²⁷ Toto ustanovení ale nekoresponduje s hmotněprávní úpravou v ObčZ, protože pro SJM je charakteristické to, že zde nejsou žádné podíly a manželé tento majetek společně užívají a bezpodílově se účastní na výkonu nejen spoluvlastnických práv, teprve v případě vypořádání SJM se vychází z toho, že podíly na vypořádaném jmění jsou stejné s přihlédnutím k principu zásluhovosti.¹²⁸ Šínová k této úpravě uvádí, že s ohledem na výše uvedené vychází ze zjevného nepochopení institutu SJM a dále kritizuje, že není reflektována situace, kdy by prostředky na účtu manžela měly při vypořádání SJM připadnout povinnému a potažmo věřiteli.¹²⁹

Z výše uvedeného je patrné, že úprava přijatá zákonodárcem je nesprávná minimálně v tom ohledu, že nekoresponduje s hmotněprávní úpravou v ObčZ. Dle mého názoru je nesprávná i s ohledem na věřitele, neboť tento může být takto zpracován na možnosti uspokojení své pohledávky, kdy na účtu mohou být třeba i jen výhradní prostředky povinného, ale proč by povinný se svým manželem tvrdili, že nejde o peníze v SJM, když by za tohoto předpokladu byly postižitelné zcela, zatímco pokud jde o peníze v SJM dostane nezadlužený manžel jejich polovinu. Tento způsob provedení exekuce je jeden z nejšetrnějších, není např. postihován nemovitý majetek atd., takže by podle mě mělo být i zájmem povinného a jeho manžela, aby byla pohledávka takto uspokojena. Pokud jde o dluhy v SJM, poté tuto úpravu považuji za zcela nesprávnou, neboť takového dluhu jsou manželé solidárními dlužníky a lze ho uspokojit jak z majetku v SJM, tak z majetku ve výlučném vlastnictví každého z manželů.¹³⁰ Úprava v ustanovení § 304b odst. 4, která manželovi povinného dává právo na vyplacení poloviny peněžitých prostředků, poté popírá úpravu SJM v ObčZ. Jako ideální úpravu postihování účtu manžela povinného, pokud jde o výlučné dluhy

¹²⁶ HANÁKOVÁ: *Občanský soudní řád... Praktický komentář...*, s. 91.

¹²⁷ BERAN: *Občanské soudní...* 2. vydání..., s. 212.

¹²⁸ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 2 – 3.

¹²⁹ ŠÍNOVÁ: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 77.

¹³⁰ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Odpovědnost...*, s. 651.

povinného, pro které lze nařídit exekuci na majetek v SJM, bych viděla úpravu obdobnou postihování věci¹³¹ v SJM. Manžel povinného by měl, namísto nároku na vyplacený poloviny peněz uložených na účtu, nárok na vyplacený peněžitých prostředků ve výši svého hypotetického vypořádacího podílu. V tomto případě by mohla být zohledněna i např. investice z výhradního majetku povinného do majetku v SJM a jeho hypotetický vypořádací podíl by byl vyšší než polovina peněz na účtu a oprávněný by tak měl pravděpodobnost vyššího uspokojení své pohledávky. Mohlo by dojít i k situaci, kdy by byly všechny peněžité prostředky na účtu manžela povinného poskytnuty jako jeho vypořádací podíl na uspokojení oprávněného a manželu povinného by v rámci hypotetického vypořádání „zůstala“ např. nemovitost a její vybavení apod.

Nesmím opomenout, že i nadále se samozřejmě musí zohledňovat situace, kdy má manžel povinného na svém účtu uloženy své výhradní peněžité prostředky. Tedy, pokud by tuto skutečnost prokázal, poté je zcela logické a žádoucí setrvat na obligatorním zastavení exekuce,¹³² a to podle výše těchto výhradních prostředků zcela nebo z části.

¹³¹ Při provedení exekuce prodejem věci movitých a nemovitých.

¹³² Ustanovení § 262b odst. 2 OSŘ.

4 Obrana manžela povinného

Jak již bylo uvedeno výše, obrana, na rozdíl od ochrany, která je poskytována prostřednictvím zákonných ustanovení a osoba nemusí k své ochraně ničeho činit, je založena na aktivním jednání subjektu.¹³³ Ať je tímto subjektem sám povinný, nebo jeho manžel nebo třetí osoba. Přičemž Števček uvádí, že u třetích osob (tedy i manžela povinného) je dominující spíše než ochrana obrana.¹³⁴

Vzhledem k tomu, že manžel povinného je ze zákona účastníkem řízení, má v tom rozsahu, v jakém je účastníkem řízení stejná práva jako povinný. Je tedy oprávněn podat v zákonem stanovených případech odvolání, jakožto řádný opravný prostředek, návrh na odklad exekuce a návrh na zastavení exekuce.

4.1 Odvolání

Odvolání je běžným opravným prostředkem, kterým disponují účastníci řízení, nikoli třetí osoby, a který se objevuje i v rámci exekuce. Možnosti podat dovolání se liší dle toho, zda jde o výkon rozhodnutí dle OSŘ nebo o exekuci dle EŘ.

Při soudního výkonu rozhodnutí je možné podat odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Manžel povinného je k tomuto oprávněn za předpokladu, že usnesením bude postihován majetek v SJM nebo jeho výlučný majetek, tedy za předpokladu, že bude účastníkem řízení.

Při provádění exekuce podle EŘ není možné dle ustanovení § 55c odst. 3 EŘ podat odvolání proti exekučnímu příkazu, příkazu k úhradě nákladů exekuce a dále proti rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a proti usnesení o změně nebo zrušení exekučního příkazu. Naopak odvolání je přípustné proti usnesení o nařízení exekuce. Manžel povinného se stává účastníkem v okamžiku, kdy je některým z exekučních příkazů i jen potencionálně postížen majetek v SJM nebo jeho výlučný majetek.¹³⁵ Soudní exekutor mu spolu s exekučním příkazem doručí i usnesení o nařízení exekuce, proti kterému je manžel povinného oprávněn podat odvolání do patnácti dnů od jeho doručení. Namítat však může pouze skutečnosti důležité pro nařízení exekuce. Teprve až se usnesení o nařízení exekuce stane pravomocné i vůči manželu povinného, může exekutor exekuci na daný majetek provést.¹³⁶

¹³³ ŠTEVČEK.: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 18.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012.

¹³⁶ PREISLER, Pavel. K některým změnám v exekučním řádu. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 19, č. 10, s. 365.

Odvolání je zde, s ohledem na, že jde o první možnou obranu povinného, který do této doby nemohl v řízení nic namítat, ovládáno zásadou úplné apelace. Odvolatel je tedy oprávněn uvádět nové skutečnosti a důkazy. Ale jen ty, rozhodné pro nařízení výkonu rozhodnutí, exekuce.¹³⁷

4.2 Návrh na odklad exekuce

Návrh na odklad exekuce, respektive provedení výkonu rozhodnutí, je prostředkem, který je dočasný a posouvá provedení exekuce dále do budoucna. Odklad exekuce je důvodný tehdy, je-li zde překážka, která brání dalšímu postupu v řízení, lze-li předpokládat, že odpadne, nebo nejsou dány podmínky pro zastavení.¹³⁸ Z důvodu dočasnosti má být v rozhodnutí o dokladu stanovena doba, po kterou bude exekuce odložena a soud, respektive soudní exekutor, by také následně měl vydat rozhodnutí o tom, že se v exekuci pokračuje.¹³⁹

Procesní legitimaci manžela povinného k podání návrhu na odklad exekuce zákon ani po novele výslovně nezakotvuje. Praxe před novelou ale jeho procesní legitimaci k podání tohoto návrhu v případech, kdy byl účastníkem řízení, nezpochybňovala,¹⁴⁰ a proto zde není prostor pro pochyby o oprávněnosti manžela podat návrh na odklad exekuce ani při současné právní úpravě.

Manžel povinného by měl ideálně spojit návrh na zastavení exekuce s návrhem na odklad exekuce, neboť, jak vyplývá z ustanovení § 54 EŘ, podání návrhu na odklad představuje překážku postupu a exekuce nesmí dále probíhat, a to až do chvíle, než bude o návrhu rozhodnuto. Zatímco o návrhu na zastavení probíhá samostatné řízení, které může trvat delší dobu a majetek manžela povinného, pokud by návrh nepodal ve lhůtě 30 dní od doručení vyrozumění o zahájení exekuce dle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ, by mohl být postižen. Mohlo by dojít např. k provedení exekuce prodejem nemovitosti, proto je dobré, aby manžel rovnou žádal i odložení do doby, než bude o návrhu na zastavení rozhodnuto.

O návrhu rozhoduje soud nebo exekutor, přičemž exekutor musí návrh, pokud mu do sedmi dnů nevyhoví, postoupit spolu s exekučním spisem exekučnímu soudu a tento rozhodne do patnácti dnů. Jedinou výjimkou je situace, kdy se jedná o návrh neobsahující relevantní listiny, nesrozumitelný nebo neurčitý, takovýto návrh může odmítnout už exekutor.¹⁴¹

¹³⁷ ŠTEVČEK, ŠÍNOVÁ: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 32 – 33.

¹³⁸ ŠÍNOVÁ, ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 44.

¹³⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 368.

¹⁴⁰ KAMENICKÝ, Tomáš. *Postih SJM po novele exekučního řádu* [online]. epravo.cz, červenec 2015 [cit. 10. června 2017]. Dostupné na <<http://tablet.epravo.cz/7-2015/komentare-postih-sjm-po-novele-exekucniho-radu/>>.

¹⁴¹ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. ledna 2011. sp. zn. 20 Co 118/2010.

4.3 Návrh na zastavení exekuce

Návrh na zastavení exekuce tvoří, po novele č. 139/2015, kterou byl přidán § 262b OSŘ, základní procesní mechanismus obrany manžela povinného, zatímco při postižení majetku třetí osoby (a dle úpravy před novelou i manžela povinného) je tímto obranným mechanismem tzv. excindační, respektive vylučovací žaloba.¹⁴² Důvodová zpráva tuto diskutovanou a kritizovanou změnu, která zakládá nedůvodně privilegovanější postavení nedlužného manžela oproti jakékoli jiné třetí osobě, jejíž majetek je exekucí postihován, odůvodňuje potřebou zefektivnit ochranu manžela povinného, s odkazem na to, že návrh na zastavení exekuce bude zpravidla rychlejší než excindační žaloba a není zatížen soudním poplatkem.¹⁴³

Manžel povinného má na základě tohoto nového ustanovení procesní legitimaci k podání návrhu na zastavení exekuce, pokud je postižen majetek v SJM, nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než to připouští hmotné právo. O tomto právu musí být manžel povinného soudem poučen.¹⁴⁴ Poučení by mělo být už v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí/v exekučním příkaze a to v každém případě, kdy, i jen potenciálně, hrozí možnost postižení majetku v SJM nebo výlučném vlastnictví manžela povinného.¹⁴⁵ Pokud neobsahuje poučení usnesení/exekuční příkaz, pak ho soud o tomto právu musí poučit bezprostředně poté, co zjistí, že je postihován výše uvedený majetek.¹⁴⁶ Kamenický k obsahu návrhu na zastavení exekuce uvádí, že je procesní odpovědností manžela povinného prokázat v návrhu na zastavení exekuce, že je postih prováděn v rozporu s hmotným právem.¹⁴⁷

Analogicky k tomu bylo novelizováno i ustanovení § 55 EŘ, které upravuje procesní postup exekutora. Exekutor je povinen o návrhu manžela povinného rozhodnout, stejně jako soud při výkonu rozhodnutí dle OSŘ, na základě písemných podkladů. Manžel povinného by tedy měl připojit listiny prokazující jeho nárok.¹⁴⁸ Exekutor o návrhu rozhodne i bez souhlasu oprávněného do patnácti dnů od jeho doručení, jinak je povinen návrh postoupit exekučnímu soudu. V rámci tohoto rozhodování se nevyzývají ostatní účastníci k vyjádření a nevyžaduje se souhlas oprávněného. V tomto ohledu lze říci, že se jedná o prostředek obrany, kterým by měl manžel povinného dosáhnout rychlé ochrany svého majetku, např. třeba s ohledem na modifikaci SJM

¹⁴² ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 19 – 20.

¹⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 8. června 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=337>>.

¹⁴⁴ Ustanovení § 262b OSŘ.

¹⁴⁵ MÁDR: *Občanské soudní...* 2. vydání..., s. 86 – 87.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ KAMENICKÝ, Tomáš. *Postih SJM po novele exekučního řádu* [online]. epravo.cz, červenec 2015 [cit. 10. června 2017]. Dostupné na <<http://tablet.epravo.cz/7-2015/komentare-postih-sjm-po-novele-exekucniho-radu/>>.

¹⁴⁸ KASÍKOVÁ: *Exekuční...* 4. vydání..., s. 388.

účinnou vůči oprávněnému. Problém ovšem nastává za situace, kdy nejde o postih výlučného majetku manžela povinného, ale postihuje se majetek v SJM, přičemž SJM nemůže být postiženo jako celek a manžel tvrdí, že je SJM postihováno ve větším rozsahu, než kolik by tvořil hypotetický vypořádací podíl. Manžel povinného by se v tomto případě mohl úspěšně domoci zastavení, respektive částečného zastavení exekuce, za předpokladu, že prokáže, že jde o dluh, pro který lze dle ustanovení § 732 ObčZ postihovat jen hypotetický vypořádací podíl, a jestliže postižený majetek současně přesahuje tento hypotetický vypořádací podíl, který by připadl povinnému v případě zrušení a soudního vypořádání SJM.

Jak bylo naznačeno, lze rozeznávat situaci, kdy se manžel povinného domáhá ochrany svého výlučného majetku, a kdy chrání svůj hypotetický vypořádací podíl.

4.3.1 Obrana manžela v případě postihování jeho výlučného majetku

V případě obrany manžela proti postihování jeho výlučného majetku lze rozeznávat dvě situace, ve kterých je ale postup obrany totožný. Jednou ze situací je, že je postihována věc, která je ve výlučném vlastnictví manžela povinného a nikdy v SJM nebyla,¹⁴⁹ a tudíž ji nelze postihovat exekucí, nejde-li o pohledávku oprávněného, kterou má vůči oběma manželům. Druhou situací je, že došlo k modifikaci SJM, zúžení, a daná věc je na základě tohoto ve výlučném vlastnictví manžela povinného, podmínkou je, že tato modifikace musí být vůči věřiteli účinná.¹⁵⁰

I při postihování výlučného majetku manžela povinného je po novele zakotvena obrana ve formě návrhu na zastavení exekuce s odůvodněním, že je mnohdy sporné, jestli je majetek v SJM, případně v jaké části ho lze postihnout.¹⁵¹ Přičemž v daném případě se ale bezpochyby jedná klasicky o majetek třetí osoby a manžel je zde oproti jiným třetím osobám, jejichž majetek je postihován, zřejmě a zcela nedůvodně zvýhodněn.

Pokud jde o návrh na zastavení exekuce je situace poměrně jednoduchá. Lze zde totiž jednoduše a přesně identifikovat majetek, který je ve výhradním vlastnictví manžela povinného a tento majetek tedy může manžel povinného ve svém návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí přesně označit. Problém může způsobovat, už výše rozebíraná, problematika účinnosti modifikace SJM vůči věřiteli, kde je základem zjistit, kdy došlo k modifikaci a kdy ke vzniku závazku.¹⁵²

¹⁴⁹ Viz znění ustanovení § 709 odst. 1 ObčZ, pokud jde o zákonný rozsah SJM.

¹⁵⁰ K účinnosti modifikace SJM vůči věřiteli blíže kapitola 1.1 této práce.

¹⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 10. června 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=337>>.

¹⁵² Blíže viz kapitola 1.1 této práce.

Při exekuci dle EŘ je situace stejná, s výjimkou toho, že se manžel bude nejčastěji bránit proti jednotlivým exekučním příkazům, které budou postihovat jeho výhradní majetek a bude navrhopvat zastavení exekuce do konkrétního exekučního příkazu.¹⁵³

4.3.2 Ochrana vypořádacího podílu

Oproti předchozí situaci je značně komplikovaný případ, kdy se manžel povinného domáhá ochrany hypotetického vypořádacího podílu s tvrzením, že je postihován větší část SJM, než která by při vypořádání připadla povinnému.

V tomto případě je třeba, jako předběžnou otázku, vyjasnit rozsah majetku náležejícího do SJM s ohledem na ustanovení § 742 ObčZ. Soud by tedy měl v rámci rychlého prostředku obrany manžela řešit zdlouhavé a problematické vypořádání SJM, které se nezřídka kdy táhne několik let.¹⁵⁴ V rámci tohoto řízení se, na rozdíl od klasického vypořádání SJM, např. při rozvodu, nebude určovat, jaký konkrétní majetek by měl kterému z manželů připadnout, ale s ohledem na znění ustanovení § 732 ObčZ, a jak již bylo uvedeno výše, se bude pouze určovat kolik činí hodnota majetku v SJM a kolik by z něho s ohledem na pravidla vypořádání SJM připadlo povinnému. Manžel povinného tedy na rozdíl od předchozí situace nemůže v návrhu na zastavení exekuce označovat konkrétní majetek.¹⁵⁵ Manžel povinného v návrhu uvádí skutečnosti rozhodné pro posouzení toho, kolik činí výše vypořádacího podílu, zejména s ohledem na kritéria pro soudní vypořádání SJM a to i ohledně toliko problematických tzv. zápočtů. Tedy ohledně toho, kolik bylo z jeho výlučného majetku vynaloženo na majetek v SJM, nebo naopak kolik bylo z majetku v SJM vynaloženo na majetek povinného, protože tato kritéria jsou pro soud nejobtížněji zjistitelná a nejkomplicovanější i s ohledem na to, že česká právní nauka stále odmítá vznik obligace mezi manželi. Ačkoli se zápočty pracuje, když vlastně nejde o nic jiného než o obligaci mezi manželi, respektive mezi manželem a SJM.¹⁵⁶ Problematické může být i to, že v tomto případě nebude proti manželovi povinného stát na druhé straně jeho manžel (povinný), jako by tomu bylo při klasickém vypořádání SJM, a který by měl stejný zájem jako manžel povinného, tedy získat pro sebe co možná nejvíce, ale oprávněný, který nemá o majetku v SJM dostatečné informace a ohledně tvrzení manžela povinného bude trpět důkazní nouzí.¹⁵⁷

Při určování výše hypotetického vypořádacího podílu vychází soud/soudní exekutor, z ocenění SJM pro účely exekuce a procentuálního vyjádření podílu obou manželů, nikoli kvalitativní rozdělení. Výše hypotetického vypořádacího podílu ale nemusí být v průběhu exekuce

¹⁵³ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 526.

¹⁵⁴ MÁDR: *Občanské soudní... 2. vydání...*, s. 83 – 84.

¹⁵⁵ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 524.

¹⁵⁶ Srovnejte MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 625 – 636.

¹⁵⁷ MÁDR: *Občanské soudní... 2. vydání...*, s. 84.

neměnná. Pokud se postižená věc prodá za nižší cenu než za cenu stanovenou v exekuci, poté se musí poměrně snížit i výše podílu manžela povinného.¹⁵⁸

Podstata ochrany hypotetického vypořádacího podílu manžela nespočívá v určení konkrétního nepostižitelného majetku, ale rozhodnutí o tom, jak bude ochráněna výše tohoto podílu a v zásadě mohou nastat dvě řešení.

V prvním případě je možné určit konkrétní majetek, na který se exekuce dále vztahovat nebude. Např., pokud manželé mají v SJM pouze dvě nemovité věci a exekucí byly postiženy obě, přičemž na uhrazení dluhu povinného postačuje postihnout jednu. Manžel povinného poté návrhem na zastavení exekuce dosáhne toho, že ohledně jedné z nemovitých věcí bude exekuce zastavena.¹⁵⁹ Ve své podstatě jde ale o vyloučení majetku z exekuce a vhodným procesním nástrojem by zde byla excindační žaloba, neboť jejím účelem je přesně to, čeho se v tomto případě manžel povinného v rámci své obrany domůže.

Ve druhém případě je ochranou pouze vymezen podíl, který má být vyplacen z výtěžku prodeje společného majetku. Půjde o případy prodeje společných věcí, kde není možné určit podíl na těchto věcech s ohledem na bezpodílovou podstatu SJM.¹⁶⁰ Pokud tedy bude v SJM např. pouze jedna nemovitá věc, která bude postižena, a v důsledku toho bude logicky postiženo více, než kolik činí hypotetický vypořádací podíl, nebude možné se návrhem na zastavení exekuce domoci zastavení exekuce jako celku, neboť by to, jak uvádí Mádr, „*neprůměrně upřednostnilo ochranu manžela povinného oproti ochraně zájmů oprávněného.*“¹⁶¹ V dané situaci se ani nelze domáhat zastavení exekuce ve výši spoluvlastnického podílu nedlužného manžela, neboť to by zcela popíralo podstatu SJM, jakožto bezpodílového majetkového společenství. Jediným možným řešením je to, že se manžel povinného návrhem na zastavení exekuce domůže faktického zákazu úhrady částky představující jeho hypotetický vypořádací podíl. Ochrana by se tedy vztahovala na vypořádací podíl poskytnutí v penězích.¹⁶² Toto řešení zohledňuje ochranu manžela povinného při současném zachování smyslu exekuce. Melzer, Tégl a Šínová¹⁶³ kritizují procesní úpravu obrany manžela s ohledem na výše uvedené řešení, které i oni uvádějí jako řešení nastalé situace, ale kritizují nevhodně zvolený prostředek obrany, který neodpovídá potřebám. Jako procesně správnou úpravu navrhují zakotvení práva na podíl na výtěžku z prodeje společné věci, přičemž odkazují i na krkolonná rozhodnutí, které musí soud za současné úpravy vydávat.

¹⁵⁸ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 525.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 526.

¹⁶¹ MÁDR: *Občanské soudní... 2. vydání...*, s. 85.

¹⁶² Tamtéž, s. 85 – 86.

¹⁶³ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 526.

4.4 Obrana třetích osob v porovnání s obranou manžela povinného

Na tomto místě považuji za vhodné alespoň ve zkratce rozebrat možnost obrany třetí osoby, v případě, že je exekucí postihován její matek a provést porovnání s obranou manžela tak, aby bylo demonstrováno už několikrát zmiňované nedůvodné zvýhodnění manžela povinného a nelogická změna obrany manžela.

Základním prostředkem procesní obrany třetích osob je excindační, respektive vylučovací žaloba podle ustanovení § 267 OSŘ. Aktivně procesně legitimována je třetí osoba, do jejíhož majetkového práva bylo exekucí zasazeno,¹⁶⁴ a které nepřipouští výkon exekuce.¹⁶⁵ Pasivně legitimován, žalován, je oprávněný z dané exekuce, neboť na základě jeho dispozičního úkonu došlo k zahájení exekuce a v důsledku toho k zásahu do práva třetí osoby. Excindační řízení je zahajováno na základě klasické žaloby, která je projednávána v nalézacím řízení dle části třetí OSŘ, tedy mimo exekuční řízení a nedochází automaticky k odkladu exekuce. Zůstává zachováno arrestatorium a inhibitorium, ale nedochází k výkonu procesních úkonů směřujících ke zpeněžení tohoto majetku.¹⁶⁶ Jedná se o zvláštní typ určovací žaloby, při které není třeba prokazovat naléhavý právní zájem,¹⁶⁷ musí z ní však být zřejmé, že se týká konkrétního exekučního řízení a že majetek, o který jde nebyl dosud zpeněžen.¹⁶⁸ Podáním excindační žaloby je zahájen zvláštní incidenční spor o vyloučení věci z exekuce,¹⁶⁹ tzv. koincidenční spor,¹⁷⁰ jehož cílem je domoci se vydání rozhodnutí o nepřipustnosti exekuce na danou věc, ke které má žalobce právo nepřipouštět exekuci.¹⁷¹ Toto rozhodnutí ale nedeklaruje vlastnické, nebo jiné věcné právo, rozhoduje se pouze o tom, zda věc podléhá nebo nepodléhá exekuci a toto rozhodnutí se týká pouze konkrétní exekuce.¹⁷² Je-li rozhodnuto o nepřipustnosti exekuce na danou věc, dochází v důsledku toho k částečnému zastavení exekuce dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. f).

Před novelou č. 139/2015 excindační žalobu podával, na základě ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ ve znění účinném do 30. 6. 2015, i manžel povinného, což odpovídalo smyslu a účelu jeho ochrany a ochrany SJM a toho, čeho se manžel povinného domáhá. Nově musí manžel povinného podat návrh na zastavení exekuce na základě judikatury¹⁷³ a přechodných ustanovení k novele i v případě, že exekuce byla zahájena ještě před nabytím účinnosti novely. Jak již bylo

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2014, sp. zn. 30 Cdo 3104/2013.

¹⁶⁵ Typicky jde o vlastnické právo třetí osoby k věci, může ale jít i o spoluvlastnictví určité věci třetí osobou a povinným s tím, že je exekuce prováděna ve větším rozsahu, než byl podíl povinného.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. června 2009, sp. zn. 25 Cdo 2573/2007.

¹⁶⁷ ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 19 – 20.

¹⁶⁸ MEDKOVÁ, Vladimíra. Exekuční postih společného jmění manželů. Soudce, 2013, roč. 15, č. 2, s. 10 – 11.

¹⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. dubna 2012, sp. zn. 20 Cdo 339/2012.

¹⁷⁰ MELZER, TÉGL, ŠÍNOVÁ: *Občanský zákoník... Svazek IV/1...*, s. 523.

¹⁷¹ ŠTEVČEK: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 57 – 58.

¹⁷² MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 121.

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016.

naznačeno výše, i když je podle platné a účinné právní úpravy podáván návrh na zastavení exekuce pro nepřipustnost, dochází, pokud je možné určit konkrétní majetek spadající do hypotetického vypořádacího podílu manžela povinného, fakticky k vyloučení dané věci z exekuce, i když tedy na základě návrhu na zastavení. V tomto ohledu si dle mého názoru právní úprava a smysl a účel zákona odporují, neboť zastavení exekuce z důvodu nepřipustnosti má sloužit k jinému účelu, než je zde zákonodárcem prezentováno. Nesmím ani zapomenout na nedůvodné a v důvodové zprávě pouze vágně zdůvodňovanému zvýhodněnému postavení manžela povinného oproti např. rodičům, nebo přítelkyni, jejíž majetek bude postihován. Z důvodové zprávy je dokonce patrné, že toto nedůvodné zvýhodnění bylo úmyslem zákonodárce,¹⁷⁴ a ačkoli k tomuto došlo už v roce 2015, zákonodárce úpravu i přes velkou kritiku nenechal.

V průběhu exekuce vedené podle EŘ je ustanovením § 68 EŘ dán třetí osobě, ještě před podáním excindační žaloby, prostředek obrany v podobě návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, pokud byla sepsána movitá věc, k níž této osobě svědčí vlastnické nebo jiné věcné právo nepřipouštějící exekuci. Tento návrh musí uplatnit do 30 dnů od okamžiku, kdy se o sepsání věci dověděla, opožděný návrh exekutor odmítne. Jinak o návrhu exekutor rozhoduje ve lhůtě patnácti dní, a to na základě listin předložených navrhovatelem, které musí být přiloženy, pokud budou chybět, exekutor návrhu nevyhoví a není povinen navrhovatele vyzývat k jejich doložení.¹⁷⁵ Návrhu je exekutor povinen vyhovět vždy, pokud s tím souhlasí oprávněný. S ohledem na znění zákona, kde je stanoveno, že návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu může podat „*ten, jemuž svědčí právo nepřipouštějící exekuci*“,“¹⁷⁶ nelze, dle mého názoru, vyloučit, aby tento návrh podal manžel povinného. K tomuto závěru může vést i úmysl zákonodárce vyjádřený v důvodové zprávě k novele č. 139/2015 poskytnout manželovi povinného co nejrychlejší a nejúčinnější ochranu.

¹⁷⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 10. června 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=337>>.

¹⁷⁵ HRDLIČKA: *Občanský soudní řád...*, s. 430 – 431.

¹⁷⁶ Ustanovení § 68 odst. 1 EŘ.

Závěr

Cílem této práce bylo posouzení platné a účinné právní úpravy umožňující postihnout SJM v exekuci a navrhnout případné změny této právní úpravy, které by byly v souladu s právním řádem jako celkem, a to i s ohledem na historii jednotlivých institutů v rámci exekuce. Pokud totiž vždy sloužil k dosažení určitého cíle v právu určitý institut, není bez legitimního důvodu možné právní úpravu přetočit a dát možnost dosáhnout stejného cíle jiným právním prostředkem, který historicky, ale i logicky sloužil k jinému účelu. Dále bylo předmětem této práce rozebrání nerovného postavení manžela povinného a třetí osoby, jejíž majetek je exekucí postihován, a které z dané právní úpravy vyplývá.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, v první kapitole se věnuji úvodu do problematiky, kde nejprve, pro úplnost, vymezuji definicí pojem exekuce. Nastiňuji problematiku dvojkoľejnosti právní úpravy exekucí, důvody tohoto stavu a vztah mezi OSŘ a EŘ. Dále už se zabývám obecně novelou č. 139/2015, která je základem pro celou práci, neboť změnila možnosti postihu SJM a možnost obrany manžela povinného.

V rámci první kapitoly je obsažena i podkapitola týkající smluvních či soudních modifikací SJM, které jsou účinné vůči věřiteli. Tato úprava je obsažena v ObčZ a zcela logicky upravuje jako modifikace účinné vůči věřiteli ty modifikace, k nimž došlo před vznikem závazku, nebo s nimiž věřitel vyjádřil souhlas. Manželům lze také doporučit, aby modifikaci zapsali do Seznamu listin, protože poté je soud (exekutor) povinen při nařizování exekuce k této modifikaci přihlížet, samozřejmě opět za předpokladu, že jde o dluh vzniklý po této modifikaci. Věřiteli je v případě modifikace poskytována ochrana dvojnásobem. V prvním případě, pokud modifikace způsobuje ohrožení dobytosti pohledávky věřitele, je věřitel dle ustanovení § 734 ObčZ oprávněn uplatnit svoji pohledávku už při příležitosti vypořádání SJM. Uplatnění druhé výjimky, upravené v ustanovení § 733 ObčZ, je užší, týká se pouze věřitelů, jejichž pohledávka vznikla méně než šest měsíců před tím, než došlo k modifikaci SJM, tento věřitel je poté oprávněn domáhat se neúčinnosti této modifikace vůči němu, aniž by musel prokazovat podmínky odporovatelnosti.

V druhé kapitole se zabývám úpravou účastenství manžela povinného v exekuci, kdy nejprve vymezuji základní účastníky exekuce – oprávněného a povinného, a zabývám se i možností jiných osob být účastníkem exekučního řízení. První podkapitola je věnována úpravě účastenství manžela povinného před novelou a to z důvodu pochopení problematiky a následných návrhů de lege ferenda. Před novelou č. 139/2015 mohl být manžel povinného účastníkem řízení tehdy, pokud byly exekucí postihovány věci náležející do SJM, a dále v případě, kdy byly postihovány majetkové hodnoty manžela povinného (v podobě provádění exekuce srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu,

příkázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného) pro dluh, který je součástí SJM. Byl však účastníkem jen v té části řízení, kde jde o předmětnou součást SJM, nebo v té části, kde jde o postižení jeho majetkových hodnot. Pokud byl exekucí postihován jiný výlučný majetek manžela povinného, nebyl účastníkem řízení, ale třetí osobou tak, jako třeba matka povinného.

V druhé podkapitole se už věnuji platné a účinné právní úpravě, na základě které je manžel povinného účastníkem, nejenom tehdy, je-li postihována věc spadající do SJM, dále, stejně jako dříve, i pokud jde o věc v dosud nevypořádaném SJM, navíc je nově účastníkem i tehdy, pokud je exekucí postihována věc ve výlučném vlastnictví manžela povinného. S výjimkou postihu věci ve výlučném vlastnictví povinného je tedy vlastně účastníkem vždy. Zde se právě objevuje první a zásadní aspekt nedůvodného zvýhodnění manžela povinného oproti jiné třetí osobě, jejíž majetek je exekucí postižen (typicky např. rodič, nebo přítel/přítelkyně), od kterého se poté odvíjí i možná obrana. Přičemž toto zvýhodnění stojí na pouze vágním zdůvodnění zákonodárce, že mnohdy není jasné, zda jde o věc v SJM nebo ve výlučném vlastnictví. Ano, tento argument lze považovat za důvodný, neboť vznikem účastenství manžela povinného se mu doručují písemnosti stejně jako samotnému povinnému a manžel se tak může účinněji bránit už od počátku, na druhou stranu, pokud jde o manžele, měli by mít nějaký přehled o svých vzájemných životech a své situaci, zejména tedy o tak závažné věci, jako o nařízení exekuce, a ne být takto ze zákona automaticky zvýhodňováni. Proto se mi jako správná a logická jeví úprava před novelou, kdy bych manželu povinného ponechala zvýhodněné postavení, jen pokud jde o postih jeho majetkových hodnot pro dluhy v SJM a o postih věcí v SJM, neboť tento institut, jako samotné manželství spolu přináší určitá rizika, které jiné třetí osoby nemají. Případně lze zavést povinnost soudu (exekutora) vyrozumět manžela povinného o zahájení exekuce tak, aby mohl situaci sledovat a případně činit potřebné kroky k obraně. Myslím, že zvýhodnění v této podobě by bylo únosné a dobře odůvodnitelné zvláštním statusovým stavem.

V poslední podkapitole se zabývám okamžikem vzniku účastenství manžela povinného, které je řešeno i judikatorně a vzniká dnem, kdy byl usnesením nařízen výkon rozhodnutí (vydán exekuční příkaz) ohledně těchto věcí. Pokud je ale exekuce prováděna prodejem věcí movitých a oprávněný se nedomáhá prodeje konkrétní věci, stává se manžel povinného účastníkem, až okamžikem, kdy je pojata do soupisu věc spadající do SJM nebo jeho výlučného vlastnictví. Účastenství trvá až do skončení exekuce, případně do okamžiku, kdy bude ohledně uvedených postižených hodnot exekuce pravomocně zastavena. Manžel povinného je účastníkem řízení ze zákona, proto o vzniku jeho účastenství není vydáváno žádné usnesení, ale soud (exekutor) s ním, jako s účastníkem začne jednat a doručí mu příslušné dokumenty.

Ve třetí kapitole se věnuji způsobům provedení exekuce, kterou lze nařídit a provést pouze některým ze způsobů, které zákon zná, a za podmínek stanovených zákonem a nesmí jí být zasahováno do práv třetích osob, není-li k tomu legitimní důvod. Nejprve se zabývám základními zásadami pro nařízení způsobu exekuce, které poskytují ochranu manželu povinného, a následně vymezují rozdíly při volení způsobu exekuce dle OSŘ a dle EŘ, a zákonnou úpravou, podle které exekutor je při vymáhání peněžitého plnění vázán pořadím způsobů provedení exekuce stanoveným zákonem.

V první podkapitole třetí kapitoly se nejprve zabývám pojmem SJM, jakožto zvláštním majetkovým společenstvím vznikajícím mezi manželi a tím co SJM v zákonném režimu tvoří a vztah dluhů k SJM. Zvláště se poté věnuji tomu, které dluhy lze uspokojit z celého SJM, zcela logicky se jedná o dluhy, které jsou součástí SJM, tedy ty, které během manželství převzali oba manželé a oba jsou tedy pasivně legitimováni. Tyto dluhy lze poté uspokojit i z jakéhokoliv vylučného majetku kteréhokoliv z manželů.

Dále se zde věnuji dluhům, které lze uspokojit jen z tzv. hypotetického vypořádacího podílu povinného na SJM – jde o určité výhradní dluhy jednoho z manželů stanovené zákonem a touto úpravou dochází k vyvažování ochrany věřitele na jedné straně a SJM, respektive ochrany manžela povinného na straně druhé. Nově lze v rozsahu hodnoty hypotetického vypořádacího podílu povinného uspokojit ze SJM i jeho výhradní dluh vzniklý ještě před vstupem do manželství. Tato kritizovaná úprava mi přijde zcela v pořádku, protože nelze chránit manžela povinného tak výrazně na úkor věřitele, aby docházelo k tomu, že pokud bude povinný po vstupu do manželství nabývat majetek do SJM a nebude mít žádný výhradní majetek, věřitelova pohledávka bude, jen proto, že je jeho majetek v SJM, nedobytná. Nejvyšší soud ale, dle mého názoru chybně judikoval, že se toto vztahuje jen na dluhy vzniklé po 1. 1. 2014 a to na základě principu legitimního očekávání. Myslím, že správně by se toto ustanovení právě v souladu s principem legitimního očekávání mělo vztahovat na manželství uzavřená po 1. 1. 2014, a tedy i na dluhy vzniklé před tímto datem. Aktivita se od manžela povinného vyžaduje v okamžiku, kdy dluh povinného vznikl za trvání manželství, ale manžel povinného s ním nevyjádřil souhlas. Nedlužný manžel musí svůj nesouhlas vyjádřit vůči věřiteli, nebo obecně vůči okruhu věřitelů bez určení konkrétní osoby, bez zbytečného odkladu a poté jde i v tomto případě o dluh uspokojitelný pouze z hypotetického vypořádacího podílu povinného na SJM. Nesouhlas vyjádřený vůči exekutorovi se stává účinným vůči věřiteli okamžikem, kdy je mu toto sděleno exekutorem, bylo by tedy dobré zakotvit povinnost exekutora o tomto oprávněného vyrozumět. K uspokojování dluhů z hypotetického vypořádacího podílu může docházet i opakovaně až do té doby, kdy bude tento podíl vyčerpán, proto by bylo možná lepší v daném případě zcela SJM vypořádat a vytvořit režim oddělených jmění, respektive zrušení

SJM jestliže by byl vyčerpán vypořádací podíl povinného a zapsání tohoto do Seznamu listin o majetkovém uspořádání manželů, aby toto bylo každému současnému i budoucímu věřiteli známo s tím, že manželům by poté byla poskytnuta možnost volby, zda budou dále nabývat do SJM, nebo SJM modifikují a toto by bylo opět zapsáno v Seznamu.

V druhé podkapitole třetí kapitoly se zabývám možností postihu majetkových hodnot manžela povinného – příkázání pohledávky z jeho účtu. Úprava tohoto způsobu provedení exekuce, ale vychází z nepochopení celého institutu SJM, kdy nejde o žádné spoluvlastnické podíly, ale manželé majetek společně užívají a bezpodílově se účastní na výkonu práv s ním spojených. Současná platná a účinná právní úprava dává manželovi povinného právo vybrat polovinu prostředků na účtu uložených, aniž by bylo zohledňováno cokoli dalšího. Typicky to, že by prostředky na účtu měly při klasickém vypořádání SJM připadnout povinnému. Pokud jde o dluhy v SJM, pak tuto úpravu považuji za zcela nesprávnou, neboť takového dluhu jsou manželé solidárními dlužníky a lze ho uspokojit jak z majetku v SJM, tak z majetku ve výlučném vlastnictví každého z manželů. Jako ideální úpravu postihování účtu manžela povinného, pokud jde o výlučné dluhy povinného, pro které lze nařídit exekuci na majetek v SJM, bych viděla úpravu takovou, že by manžel povinného měl, namísto nároku na vyplacení poloviny peněz uložených na účtu, nárok na vyplacení peněžitých prostředků ve výši svého hypotetického vypořádacího podílu.

Ve čtvrté, poslední, kapitole se věnuji problematice obrany manžela povinného, který má, vzhledem k tomu, že je účastníkem řízení, stejná práva jako povinný. V první podkapitole se zabývám možností manžela povinného podat odvolání – odvolání je oprávněn podat proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, je-li jím postihován majetek v SJM nebo jeho výlučný majetek a dále za stejného předpokladu proti usnesení o nařízení exekuce. Vzhledem k výše uvedenému návrhu *de lege ferenda* týkajícího se účastenství, by v důsledku toho byla upravena, respektive omezena i možnost manžela povinného podat odvolání.

V druhé podkapitole se věnuji návrhu na odklad exekuce, přičemž procesní legitimace manžela povinného k podání tohoto návrhu není v zákoně zakotvena, ale už v minulosti byla judikována. Manžel povinného by měl ideálně spojit návrh na zastavení exekuce s návrhem na odklad exekuce, protože podání návrhu na odklad představuje překážku postupu a exekuce nesmí dále probíhat, a to až do chvíle, než bude o návrhu rozhodnuto.

V předposlední, třetí podkapitole, se zabývám základním procesním mechanismem obrany manžela povinného, kterým po novele disponuje – návrhem na zastavení exekuce. Manžel povinného je procesně legitimován k podání návrhu na zastavení exekuce, pokud je postižen majetek v SJM, nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než to připouští hmotné právo. Samostatně se věnuji situaci, kdy jde o obranu výlučného majetku manžela povinného

(kromě příkázání pohledávky z účtu manžela povinného), kdy je situace jednoduchá. V daném případě je totiž možné přesně identifikovat majetek, jehož se návrh na zastavení exekuce týká. Z toho ale vyplývá, že návrhem na zastavení exekuce se manžel povinného vlastně domáhá toho, k čemu vždy historicky sloužila excindační žaloba, protože jde o postih majetku třetí osoby, který nesmí být exekucí postižen a jeho vlastník se domáhá ochrany svého vlastnického práva, a to vyloučením dané věci z exekuce. Je tedy zjevné, že tato úprava je špatná, a s nápravou opět koresponduje úprava účastenství manžela povinného, která je základem tohoto problému.

Komplikovanější je situace, pokud manžel povinného brání svůj hypotetický vypořádací podíl. Manžel se může domáhat ochrany z důvodu, že je postihován větší podíl SJM, než který by při vypořádání připadl povinnému. Jako předběžnou otázku je třeba vyřešit hodnotu majetku v SJM, který by při vypořádání připadl povinnému. V rámci rychlého prostředku obrany se má řešit složitá a zdlouhavá vypořádání SJM. Podstata ochrany hypotetického vypořádacího podílu manžela nespočívá v určení konkrétního nepostižitelného majetku, ale rozhodnutí o tom, jak bude ochráněna výše tohoto podílu. Přičemž buď lze určit konkrétní majetek, na který se exekuce dále vztahovat nebude, poté jde ve své podstatě opět o to, domoci se vyloučení věci z exekuce, přičemž k tomuto máme upravenou excindační žalobu. Nebo tento majetek určit nelze, typicky nelze při prodeji společných věcí určit, vzhledem k bezpodílové podstatě SJM, podíl na těchto věcech, a ochranou je pouze vymezen podíl, který má být vyplacen z výtěžku prodeje společného majetku. Nelze se tedy domáhat zastavení exekuce ve výši spoluvlastnického podílu nedlužného manžela, jelikož by to zcela popíralo podstatu SJM, jakožto bezpodílového majetkového společenství. Jediným možným řešením je to, že se manžel povinného návrhem na zastavení exekuce domůže faktického zákazu úhrady částky představující jeho hypotetický vypořádací podíl. Jako procesně správná úprava, by v tomto případě mělo být zakotvení práva na podíl na výtěžku z prodeje společné věci.

V poslední, čtvrté podkapitole se jen v krátkosti věnuji obraně třetích osob, při postihování jejich věcí v exekuci, abych znázornila nerovné postavení, a ještě více vyzdvihla nesmyslnost úpravy, kdy manžel povinného se domáhá vyloučení věci v jeho výlučném vlastnictví návrhem na zastavení exekuce, zatímco třetí osoba (např. přítelkyně povinného) se toho samého cíle domáhá pomocí excindační žaloby, která se řeší v samostatném řízení a je zatížena soudním poplatkem. Cílem koincidenčního sporu, zahajovaného na základě excindační žaloby, je domoci se vydání rozhodnutí o nepřípustnosti exekuce na danou věc, ke které má žalobce právo nepřipouštějící exekuci, zatímco na základě návrhu na zastavení exekuce je zahajován impugnační spor, jehož cílem je domoci se prohlášení výkonu rozhodnutí za nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat

Myslím, že se mi povedlo poměrně dobře zhodnotit platnou a účinnou právní úpravu, nalézt zásadní nedostatky, tyto rozebrat a navrhnout možnou lepší úpravu do budoucna, tak aby byla vyvážena ochrana manžela povinného a na druhé straně věřitele a dále, aby úprava lépe odpovídala českému právnímu řádu.

Bibliografie

Monografie, sborníky a komentáře:

1. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. 2500 s.
2. DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 275 s.
3. ELIÁŠ, Karel, BEZOUŠKA, Petr, HAVEL, Bohumil. *Průvodce rekonstrukcí 89/2012 Sb.: § 731*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, a.s. [cit. 31. března 2017].
4. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s.
5. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1459 s.
6. HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.
7. HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015. 366 s.
8. JIRSA, Jaromír a kol. In HAVLÍČEK, Karel (ed). *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251 – 376 občanského soudního řádu (podle stavu k 1. 4. 2014)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. 627 s.
9. JIRSA, Jaromír a kol. In HAVLÍČEK, Karel (ed). *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251 – 376 občanského soudního řádu (podle stavu k 1. 2. 2016)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. 632 s.
10. KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 957 s.
11. KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1167 s.
12. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015. 556 s.
13. MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998. 207 s.
14. MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013. 720 s.
15. MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655 – 975*. Praha: Leges, 2016. 2064 s.
16. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 296 s.
17. PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015. 313 s.

18. SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2014. 458 s.
19. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s.
20. ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015. 359 s.
21. ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. 336 s.
22. ŠÍNOVÁ, Renáta, JURÁŠ, Marek. *Účastenství v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2015. 256 s.
23. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II (§ 655 – 975)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. 752 s.
24. WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges, 2015. 352 s.
25. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 580 s.

Judikatura a stanoviska:

1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. srpna 2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99.
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2003, sp. zn. 20 Cdo 2103/2002.
3. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. ledna 2005, sp. zn. 26 Co 532/2004.
4. Stanovisko Nejvyššího soudu přijaté dne 15. února 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005.
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006.
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. června 2009, sp. zn. 25 Cdo 2573/2007.
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2010, sp. zn. 20 Cdo 2716/2009.
8. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. ledna 2011. sp. zn. 20 Co 118/2010.
9. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. dubna 2012, sp. zn. 20 Cdo 339/2012.
10. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2014, sp. zn. 30 Cdo 3104/2013.
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. dubna 2016, sp. zn. 20 Cdo 4368/2015.
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2016, sp. zn. 20 Cdo 3524/2015.
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016.
15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 5402/2015.

Odborné články:

1. BOLOM, David. Vybrané otázky k problematice exekuce společného jmění manželů. *Komorní listy*, 2014, roč. 6., č. 2, s. 24 – 26.
2. CECHLOVÁ, Eva, TRUTNOVÁ, Jana. Historie, současnost a budoucnost institutu společné jmění manželů. *Ad notam*, 2006, roč. 12, č. 2, s. 45 – 51.
3. DVOŘÁK, Jan, POLEDNA, Zbyněk. Exekuční postih pohledávek patřících do SJM a výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2002, roč. 10, č. 10, s. 484 – 492.
4. HOZMAN, David. Bankovní účet jako předmět exekučního postihu. *Komorní listy*, 2009, roč. 1, č. 1, s. 7 – 10.
5. KONEČNÁ, Petra. Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného. *Komorní listy*, 2015, roč. 7, č. 2, s. 10 – 18.
6. KORBEL, František, PRUDÍKOVÁ, Dana. Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 1 – 12.
7. MEDKOVÁ, Vladimíra. Exekuční postih společného jmění manželů. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 2, s. 4 – 11.
8. MELZER, Filip, TĚGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 649 – 656.
9. MELZER, Filip, TĚGL, Petr. K možnosti existence obligačních vztahů mezi subjekty majetkového společenství a jedním z nich. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 12, s. 432 – 439.
10. NEPRAŠOVÁ, Lucie. Společné jmění manželů a jeho postih v rámci exekuce. *Komorní listy*, 2014, roč. 6, č. 3, s. 16 – 20.
11. POHL, Tomáš. Novela občanského soudního řádu a exekučního řádu ve vztahu ke společnému jmění manželů. *Obchodní právo*, 2014, roč. 23, č. 4, s. 132 – 139.
12. PREISLER, Pavel. K některým změnám v exekučním řádu. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 19, č. 10, s. 363 – 369.
13. ŠABATA, Karel. Dluh jednoho z manželů (vybrané problémy). *Soudce*, 2014, roč. 16 č. 5, s. 9 – 13.

Internetové zdroje:

1. Česká národní banka. *Hlavní ukazatelé* [online]. cnb.cz [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS>.
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 27. března 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=337&CT1=0>>.
3. KAMENICKÝ, Tomáš. *Postih SJM po novele exekučního řádu* [online]. epravo.cz, červenec 2015 [cit. 10. června 2017]. Dostupné na <<http://tablet.epravo.cz/7-2015/komentare-postih-sjm-po-novele-exekucniho-radu/>>.
4. Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. *Vyjádření Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti k výkladovým otázkám spojeným s možným postihem majetku patřícího do společného jmění manželů* [online]. <http://obcanskyzakonik.justice.cz> [cit. 21. března 2017]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Vyjadreni_1.pdf>.
5. MALIŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekodifikaci – poslední volání?* [online]. epravo.cz, 29. října 2014 [cit. 26. března 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/m/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>>.
6. Ministerstvo spravedlnosti. *Přehled o vyřizování agendy EXE – nařízení exekuce u OS* [online]. justice.cz [cit. 11. března 2017]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>>.
7. Ministerstvo spravedlnosti. *Statistický list pro insolvenční řízení – přehled o průběhu insolvenčního řízení 2014* [online]. justice.cz, 29. dubna 2015 [cit. 20. června 2017]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestav_y&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=916303&typSloupce=html&fileName=null>.
8. Ministerstvo spravedlnosti. *Statistický list pro insolvenční řízení – přehled o průběhu insolvenčního řízení 2015* [online]. justice.cz, 6. března 2016 [cit. 20. června 2017]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestav_y&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=1042330&typSloupce=html&fileName=null>.

9. Notářská komora České republiky. *Rejstřík Seznamu listin o manželském majetkovém režimu* [online]. nkcr.cz [cit. 20. března 2017]. Dostupné na < <https://rejstrik.nkcr.cz/>>.

Právní předpisy:

1. Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Shrnutí

Práce se zabývá problematikou postižení společného jmění manželů v exekuci, a to zejména s ohledem na změny provedené novelou č. 139/2015 Sb., která upravila účastenství manžela povinného, omezila možnost postihovat jeho výlučný majetek a v neposlední řadě zásadně zasáhla do možností obrany manžela povinného před vedenou exekucí.

Cílem je zhodnocení platné a účinné právní úpravy a rozebrání nerovného postavení manžela a třetí osoby, jejíž majetek byl exekucí postižen. V rámci práce je věnován prostor i vymezení společných dluhů manželů s ohledem na možné odlišnosti postihu jejich společného jmění v důsledku toho, zda se jedná o společný dluh, nebo s ohledem na to, kdy dluh vznikl.

Práce je členěna do čtyř kapitol, na které navazuje závěr, seznam použitých zdrojů, shrnutí práce a klíčová slova.

Summary

The thesis focuses on problems of sanctions against joint property of spouses during the enforcement of a decision, especially with regard to changes made by the Amendment No. 139 dated as of 2015, which adjusted the participation of the debtor's spouse, restricted the possibility to affect his own property, the possibility of a defence of husband of the compulsory during the execution.

The aim of the thesis is to evaluate the valid and effective law regulations and to present the unequal position of husband of the compulsory and the third party, whose property is affected by the execution.

The thesis deals with the defining of the joint debts of spouses with regard to possible differences in penalties, whether to influence their shared property or take into account time, when the debt arose.

The thesis is divided into four chapters, which are followed by the conclusion, the list of the sources, the summary of the work and by key words.

Klíčová slova

Exekuce, soudní výkon rozhodnutí, manžel povinného, obrana a ochrana, zastavení exekuce, excindační žaloba, třetí osoba, Seznam listin o manželském majetkovém režimu.

Key words

Execution, enforcement of judgment, husband of the compulsory, defence and protection, execution abatement, action of exemption, third party, List of documents about the spouse's property.